

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de

VLAAMSE VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

Afgiftekantoor 2170 Merksem 1
Periode: oktober – november – december 2014

ISSN 0771-5277
Erkenningsnr. P209674

Redactie: Dr. J.-P. Borie (Compiègne, France), S. Cuvelier (Ieper), Dr. L. De Bruyn (Antwerpen), T. C. Garvoet (Antwerpen), B. Goater (Chandlers Ford, England), Dr. K. Maes (Tervuren), Dr. K. Martens (Brussel), H. van Oorschot (Leiden), W. O. De Prins (Leefdaal).
Redactie-adres: W. O. De Prins, Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal (Belgium).
willy.deprins@gmail.com www.phegea.com

NATURAL HISTORY
MUSEUM LIBRARY

- 6 JAN 2015

Jaargang 42, nummer 4
1 december 2014

Cacyreus marshalli (Butler, 1898) – see page 74

Galanos C. J.: First records of <i>Pararge aegeria</i> and <i>Cacyreus marshalli</i> , and a verification of <i>Muschampia proto</i> from the Greek Island of Rhodes. First records of <i>Cacyreus marshalli</i> and <i>Gegenes</i> sp. from the Greek Island of Tilos; Dodecanese Complex, S.E. Aegean (Lepidoptera: Hesperioidea & Papilionoidea)	74
De Prins W. & Steeman C.: Interessante waarnemingen van Lepidoptera in België in 2013 (Lepidoptera)	78
Vermandel E. & Vliegthart A.: Trekvlinders en dwaalgasten in de Benelux in 2013 (Lepidoptera)	82
Soors J. & Muus S. T.: <i>Agnathosia mendicella</i> (Lepidoptera: Tineidae), nieuw voor de Belgische fauna	91
Troukens W.: <i>Orchesia undulata</i> (Coleoptera: Melandryidae) aan de westrand van Brussel	94
Raemdonck H.: Nieuwe vondst van <i>Cardiophorus vestigialis</i> (Coleoptera: Elateridae) in België	96
Boekbespreking:	93

PHEGEA

First records of *Pararge aegeria* and *Cacyreus marshalli*, and a verification of *Muschampia proto* from the Greek Island of Rhodes. First records of *Cacyreus marshalli* and *Gegenes* sp. from the Greek Island of Tilos; Dodecanese Complex S. E. Aegean (Lepidoptera: Hesperioidea & Papilionoidea)

Christos J. Galanos

Natural History Museum Library

300016847

Abstract. The presence of *Pararge aegeria* (Linnaeus, 1758) and *Cacyreus marshalli* (Butler, 1898) is documented for the first time from the Greek island of Rhodes, the existence of *Muschampia proto* (Ochsenheimer, 1808) is also verified for the first time by a picture. During a visit in early autumn to south-eastern Greek island of Tilos two new species were recorded, *Cacyreus marshalli* (Butler, 1898) and *Gegenes* sp. The geographical position of both islands (fig. 1), as well as all the species and all the localities from where butterflies were observed and photographed are illustrated. On account of these observations the total number of observed species in both islands is discussed.

Samenvatting. Eerste vermelding van *Pararge aegeria* en *Cacyreus marshalli*, en een bevestiging van het voorkomen van *Muschampia proto* op het Griekse eiland Rhodos. Eerste vermelding van *Cacyreus marshalli* en *Gegenes* sp. voor het Griekse eiland Tilos (Lepidoptera: Hesperioidea & Papilionoidea)

Het voorkomen van *Pararge aegeria* (Linnaeus, 1758) en *Cacyreus marshalli* (Butler, 1898) op het Griekse eiland Rhodos wordt hier voor de eerste maal gedocumenteerd en de aanwezigheid op dat eiland van *Muschampia proto* (Ochsenheimer, 1898) wordt met een foto bewezen. Tijdens een bezoek in de vroege herfst aan het Zuidoost-Egeïsche eiland Tilos werden twee nieuwe soorten voor dat eiland waargenomen: *Cacyreus marshalli* (Butler, 1898) en *Gegenes* sp. De geografische ligging van beide eilanden wordt op fig. 1 aangegeven, alsook alle plaatsen waar dagvlinders geobserveerd en gefotografeerd werden. Op grond van deze waarnemingen wordt het totaal aantal dagvlindersoorten op deze eilanden besproken.

Résumé. Première observation de *Pararge aegeria* et *Cacyreus marshalli* sur l'île grecque de Rhodes, ainsi que confirmation de la présence de *Muschampia proto*. Première observation de *Cacyreus marshalli* et de *Gegenes* sp. sur l'île grecque de Tilos (Lepidoptera: Hesperioidea & Papilionoidea)

La présence de *Pararge aegeria* (Linnaeus, 1758) et *Cacyreus marshalli* (Butler, 1898) est confirmée pour la première fois sur l'île grecque de Rhodes, l'existence de *Muschampia proto* (Ochsenheimer 1808) est également confirmée pour la première fois par une photo. Lors d'une visite au début de l'automne vers le sud-est de l'île grecque de Tilos, deux nouvelles espèces ont été recensées : *Cacyreus marshalli* (Butler, 1898) et *Gegenes* sp. La situation géographique des deux îles (fig.1), ainsi que toutes les espèces et toutes les localités où les papillons ont été observés et photographiés, sont illustrées. Compte tenu de ces observations, le nombre total d'espèces observées sur les deux îles est discuté.

Key words: Greece – Dodecanese Complex – Rhodes – Tilos – Rhopalocera – *Pararge aegeria* – *Cacyreus marshalli* – *Muschampia proto* – *Gegenes*.

Galanos C. J.: Parodos Filerimou, GR-85101 Rhodes (Ialisos), Greece. galanosx@gmail.com

According to the literature (Olivier 1993, 2000, Dennis *et al.* 2000, 2001, Tolman & Lewington 2008, Pamperis 2009, Cuvelier & Mølgaard 2012) the presence of *Pararge aegeria* (Linnaeus, 1758) and *Cacyreus marshalli* (Butler, 1898) on the island of Rhodes, as well as the presence of *Cacyreus marshalli* (Butler, 1898) and *Gegenes* sp. on the island of Tilos has never been reported so far. The first two records that follow (*P. aegeria*, *C. marshalli*) are the first-ever known for the island of Rhodes (where the author lives permanently), and the latter two for the island of Tilos.

First records from Rhodes

An individual of *Pararge aegeria* (fig. 2) located by the author at the field, on 17 May 2013, next to the chapel of Timios Prodromos (fig. 3), about 1 km SE of Rodini Park (located within Rhodes town limits). The butterfly was observed at an altitude of 80 m and about 1.5 km from the eastern coast line, flying about and resting on the ground in a damp, shady and stony location in woodland, composed mainly of *Quercus ithaburensis* spp.

macrolepis, *Quercus coccifera*, *Olea europea*, scrubs like *Capparis spinosa* and many plants of the Asteraceae family.

During a field trip on 10 October 2013 to the Medieval moat of the Grand Master Palace (fig. 4) north of Rhodes town, a specimen of *Cacyreus marshalli* (fig. 5) was observed and photographed at sea level. The butterfly was nectaring on *Vitex agnus castus* flowers on dry and stony ground.

First verification of *Muschampia proto* from Rhodes island

According to the literature (Olivier 1993, 2000; Dennis *et al.* 2000, Tolman & Lewington 2008) *Muschampia proto* has never been included amongst the species that occur on Rhodes Island, but see Cuvelier & Mølgaard hereafter. Dr. H. Anastassiou (pers. com.), in agreement, as he said, with J. G. Coutsis and N. Ghavalas, confirmed knowing no other records to date from Rhodes. On the other hand L. Pamperis (2009), in his book *The butterflies of Greece*, indicated a single locality

for this species from Rhodes in his distribution map. Later, however, he admitted (pers. com.) that this was done on the basis of a single record from the as yet unpublished work: *The Lepidoptera of Greece and Cyprus*, by L. Gozmány. Obviously, this record from Rhodes was regarded as being doubtful, needing confirmation, which has now been made. Moreover, *M. proto* was recently included in the total species number of Rhodes by Cuvelier & Mølgaard (2012). Cuvelier (pers. com.) confirmed that he found/observed a specimen

from Rhodes, without further faunistic data, in a box of a collector during an entomological meeting in Belgium.

Muschampia proto was recorded from Rhodes on the basis of a single individual photographed by the author on 26 September 2013 (fig. 6) on the summit of Filerimos Hill, 8 km south-west of Rhodes town. The butterfly flew close to the ground inside a pine forest clearing around the Acropolis of Ialiso (fig. 7), at an altitude of about 300 m, and fed on *Heliotropium hirsutissimum* flowers.

Fig.1 Geographical position of the Islands of Rhodes and Tilos in the S. E. Aegean Sea.

Fig. 2.– *Pararge aegeria*, Rhodes, Chapel of Timios Prodromos, 80 m, 17.v.2013, 13:34:59 pm; Fig. 3.– Habitat of *Pararge aegeria*, Rhodes, Chapel of Timios Prodromos, 17.v.2013, 13:40:12 pm.

Fig. 4.– *Cacyreus marshalli*, Rhodes, Medieval moat – Grand Master Palace, 0 m, 10.x.2013, 13:10:41 pm; Fig. 5.– Habitat of *Cacyreus marshalli*, Rhodes, Medieval moat – Grand Master Palace, 10.x.2013, 13:17:27 pm.

Fig. 6.– *Muschampia proto*, Rhodes, Filerimos Hill, about 300 m, 26.ix.2013, 12:21:08 pm; Fig. 7.– Habitat of *Muschampia proto*, Rhodes, Filerimos Hill, 26.ix.2013, 12:27:30 pm.

First records from Tilos

During a trip in early autumn (28–30.x.2013) to the island of Tilos the author observed and photographed two new species for this island, *Cacyreus marshalli* and *Gegenes* sp., both of which were not included in the island's fauna by Olivier (1993, 2000), Dennis *et al.* (2000), Pamperis (2009), or Cuvelier & Mølgaard (2012). A small number (3–4) of *Gegenes* sp. were observed on 28 September 2013 in the surrounding area of the harbour at Livadia (fig. 10), at sea level, just 20 m from the coast line. One of them (fig. 8) flew around an open, very hot and dry field, near the coast, resting on dry *Heliotropium hirsutissimum* flowers. The identification of *Gegenes* sp. is based on external characters, without DNA analysis or genitalia dissection. However, it is likely to be *Gegenes pumilio* (Hoffmansegg, 1804) as, according to the literature, the presence of *Gegenes nostradamus* (Fabricius, 1794) has never been reported so far from the islands of the Dodecanese Complex.

Fig. 8.– *Gegenes* sp., Tilos, Livadia harbour, 0 m, 28.ix.2013, 11:53:37 am.

On 30 September 2013 two individuals of *Cacyreus marshalli* were located and one of them (fig. 9) was photographed in the square of Livadia (harbour), 5 m above sea level and 30 m from the coast line. The butterflies were observed flying together with some *Lampides boeticus* (Linnaeus, 1767), and feeding on cultivated plants such as *Plumbago capensis* and *Polygala myrtifolia*.

Fig. 9.— *Cacyreus marshalli*, Tilos, Livadia square (harbour), 5 m, 30.ix.2013, 14:56:02 pm; Fig. 10.— Habitat of *Cacyreus marshalli* and *Gegenes* sp., Tilos, Livadia harbour, 28.ix.2013, 16:23:17 pm.

Conclusion

On the basis of the above records and according to the most recent available information (Cuvelier & Mølgaard 2012), the total number of species known from Rhodes amounts to 52, and from Tilos to 24. It is hoped, however, that further investigations of the Dodecanese butterfly fauna as a whole will be carried out in early spring and autumn, as both are periods for which there still is a paucity of information.

Acknowledgements

I would like to express my appreciation to L. N. Pamperis for his comments and critical advice in making this report, as well as my sincerest thanks to Dr. H. T. Anastassiou and W. De Prins for providing invaluable information and assistance, and two reviewers who commented on earlier drafts of this paper.

References

- Cuvelier S. & Mølgaard M. S. 2012. Butterflies and Skippers in the Dodecanese Islands (Greece): new data and an update on their distribution (Lepidoptera: Hesperioidea & Papilionoidea). — *Phegeo* **40**(3): 66–80.
- Dennis R. L. H., Shreeve T. G., Olivier A. & Coutsis J. G. 2000. Contemporary geography dominates butterfly diversity gradients within the Aegean archipelago (Lepidoptera: Papilionoidea, Hesperioidea). — *Journal of Biogeography* **27**: 1365–1383.
- Dennis R. L. H., Olivier A., Coutsis J. G. & Shreeve T. G. 2001. Butterflies on islands in the Aegean archipelago: predicting numbers of species and incidence of species using geographical variables. — *Entomologist's Gazette* **52**: 3–39.
- Dennis R. L. H., Olivier A. & Coutsis J. G. 2001. Butterflies on islands in the Aegean archipelago: a correction, additions, an aid to identification and a cautionary tale. — *Entomologist's Record and Journal of Variation* **113**: 265–268.
- Olivier A. 1993. *The butterflies of the Greek island of Ródos: taxonomy, founistics, ecology and phenology with a tentative synthesis on the biogeography of the butterflies of Kriti (Crete), Kórpothos, Ródos, the Eastern Aegean islands and Kipros (Cyprus) (Lepidoptera: Hesperioidea & Papilionoidea)*. — Vlaamse Vereniging Voor Entomologie, Antwerpen, 250 pp.
- Olivier A. 2000. The butterflies of the Greek island of Nissiros (Lepidoptera: Hesperioidea & Papilionoidea). — *Phegeo* **28**: 25–36.
- Pamperis L. N. 2009. *The butterflies of Greece. Second Edition revised and enlarged*. — Editions Pamperis, Athens, 766 pp.
- Tolman T. & Lewington R. 2008. *Collings Butterfly Guide: The most complete field guide to the Butterflies of Britain and Europe. Second Edition*. — Harper Collins Publishers, London, 384 pp.

Interessante waarnemingen van Lepidoptera in België in 2013 (Lepidoptera)

Willy De Prins & Chris Steeman

Samenvatting. Enkele nieuwe provinciegegevens en andere interessante waarnemingen van Lepidoptera in 2013 worden gemeld. Enkele oudere gegevens worden eveneens vermeld. De hele lijst is alfabetisch gerangschikt. De gebruikte nomenclatuur is in overeenstemming met Fauna Europaea (www.faunaeur.org).

Abstract. Interesting records of Lepidoptera in Belgium in 2013 (Lepidoptera) Some new province records and interesting observations of Lepidoptera in 2013 are mentioned. The whole list is arranged in alphabetical order. The nomenclature is according to Fauna Europaea (www.faunaeur.org).

Résumé. Observations intéressantes de Lépidoptères en Belgique en 2013 (Lepidoptera) Plusieurs données faunistiques nouvelles par province sont mentionnées, ainsi que quelques observations intéressantes. La liste est classée alphabétiquement. La nomenclature suit les listes de Fauna Europaea (www.faunaeur.org).

Key words: Lepidoptera – faunistics – Belgium.

De Prins, W.: Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal. willy.deprins@gmail.com

Steeman, C.: Koning Albertlei 90, B-2950 Kapellen. christiaan.steeman@gmail.com

In deze vaste rubriek worden de meest interessante waarnemingen van Lepidoptera uit het voorbije jaar (en eventueel vorige jaren) geciteerd. Vele van de nieuwigheden in dit artikel vermeld, zijn reeds gepubliceerd op de website van de Belgische Lepidoptera (De Prins & Steeman 2003–2014). De hele lijst is alfabetisch gerangschikt volgens familie-, genus- en soortnaam; zo sluit hij beter aan bij de gegevens op de website. Voor de systematiek en nomenclatuur wordt de lijst van Fauna Europaea (www.faunaeur.org) gevolgd. Afkortingen: AN = Antwerpen, BR = Brabant, HA = Hainaut, LG = Liège, LI = Limburg, LX = Luxemburg, NA = Namur, OV = Oost-Vlaanderen en WV = West-Vlaanderen.

Acrolepiidae

***Digitivalva granitella*:** vraatsporen op *Inula* sp. op 07.viii.2013 te Bomal, leg. Werkgroep Bladmeeesters. Nieuw voor LX.

Adelidae

***Cauchas fibulella*:** 1 ex. op 14.v.2011 in De Westhoek te De Panne, leg. C. Snyers.

Argyresthiidae

***Argyresthia pruniella*:** 1 ex. op 07.viii.2013 te Durbuy, leg. Werkgroep Bladmeeesters. Nieuw voor LX.

Bucculatricidae

***Bucculatrix demaryella*:** mijntjes op *Betula* sp. op 07.viii.2013 te Durbuy, leg. Werkgroep Bladmeeesters. Nieuw voor LX.

***Bucculatrix ulmifoliae*:** enkele mijnen op *Ulmus minor* op 08.x.2013 te Liège, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor LG.

Choreutidae

***Prochoreutis myllerana*:** 1 ex. op 04.x.2013 te Deinze, leg. K. Verhoeyen. Nieuw voor OV.

Coleophoridae

***Coleophora anatipennella*:** enkele kokers op *Prunus spinosa* op 05.x.2013 te Koersel, leg. Werkgroep Bladmeeesters. Nieuw voor LI.

***Coleophora calycotomella*:** een koker op *Cytisus scoparius* op 27.iv.2013 te Durbuy, leg. Werkgroep Bladmeeesters. Nieuw voor LX.

***Coleophora currucipennella*:** 1 koker op *Prunus spinosa* op 22.v.2013 te Mouscron, leg. C. Gruwier. Nieuw voor HA.

***Coleophora fuscocuprella*:** een koker op *Corylus avellana* op 05.x.2013 te Koersel, leg. Werkgroep Bladmeeesters. Nieuw voor LI.

***Coleophora lithargyrinella*:** 1 koker op 15.v.2013 in het Raspaillebos te Geraardsbergen, leg. W. Mertens. Nieuw voor OV.

***Coleophora paripennella*:** 1 koker op *Cirsium oleraceum* op 17.v.2013 in de Beverbeekvallei te Nederhasselt bij Ninove, leg. W. Mertens. Nieuw voor OV.

***Coleophora tanaceti*:** ca. 10 kokers op de bloemen van *Tanacetum* op 27.vii.2013 te Moeskroen, leg. S. Claerebout; 1 koker op *Tanacetum* op 08.viii.2013 te Ham, leg. C. Van Steenwinkel. Nieuw voor HA en LI.

***Coleophora trochilella*:** enkele kokers op *Achillea millefolium* en op *Artemisia vulgaris* op 15.iv.2013 te Liège, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor LG.

Cosmopterigidae

***Cosmopterix scribaiella*:** 1 ex. op 05.vii.2013 te Hensies, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor HA.

Crambidae

Catoptria permutatellus: 1 ex. op 14.vii.2013 te Ingelmunster, leg. K. De Smet. Nieuw voor WV.

Chilo phragmitella: 1 ex. op 29.viii.2013 te Virelles bij Chimay, leg. S. Claerebout. Nieuw voor HA.

Pyrausta nigrata: 1 ex. op 02.viii.2013 in het domein "Doornpanne" te Koksijde, leg. D. D'Hert, L. Janssen & J. Vanwysberghe. Nieuw voor WV.

Udea fulvalis: 1 ex. op 01.vii.2013 te De Panne, leg. D. D'Hert. Nieuw voor WV.

Douglasiidae

Tinagma balteolella: 1 ex. op 21.v.2013 te Mol, leg. C. Van Steenwinkel. Nieuw voor AN.

Tinagma ocnerostomella: een tiental adulten op *Echium vulgare* op 21.vi.2013 te Lommel, leg. H. Dries. Nieuw voor LI.

Tinagma perdicella: 1 ex. op 05.vi.2013 te Aywaille, leg. É. Steckx. Nieuw voor LG.

Elachistidae

Depressaria depressana: enkele rupsen in de bloemhoofdjes van *Daucus carota* op 04.viii.2013 in het domein "Jalna" te Somme-Leuze, leg. B. Kindts. De rupsen verpopten en 5 adulten werden uitgekweekt op 28 en 30.ix.2013 en op 02.x.2013. Het is reeds lang geleden dat deze zeldzame soort uit België vermeld werd. Nieuw voor NA.

Fig. 1.– *Depressaria depressana* (Fabricius, 1775), e.l. *Daucus carota*, Somme-Leuze (NA), leg. B. Kindts (Photo B. Kindts).

Ethmia terminella: 5 ex. op 19.vi.2013 te De Panne, leg. D. D'Hert. Nieuw voor WV en tevens voor heel Vlaanderen.

Perittia obscurepunctella: enkele mijnen op *Lonicera* op 09.vii.2013 te Ham, leg. C. Van Steenwinkel. Nieuw voor LI.

Erebidae

Utetheisa pulchella: 1 ex. op de westdam te Zeebrugge op 05.x.2013, leg. R. Lebrun. Deze zeer zeldzame trekvlinder wordt slechts zeer sporadisch in ons land waargenomen. Nieuw voor WV.

Eriocraniidae

Eriocrania cicatricella: enkele mijnen op *Betula* sp. op 07.v.2013 te Maasmechelen, leg. C. Van Steenwinkel.

Paracrania chrysolepidella: enkele bladmijnen op *Carpinus betulus* 25.v.2013 te Le Mesnil in de Viroinval, leg. S. Wullaert, en ook te Treignes, leg. S. Claerebout. Nieuw voor NA.

Gelechiidae

Monochroa conspersella: mijnen op *Lysimachia vulgaris* op 05.x.2013 te Koersel, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LI.

Ptocheusa paupella: 1 ex. op 10.viii.2013 te Ename, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor OV.

Geometridae

Eupithecia pygmaeata: 1 ex. rustend op de voedselplant van de rups, *Stellaria*, op 27.v.2013 te Grâce-Hollogne bij Liège, leg. R. Stas. Op 05.vi.2013 werden op dezelfde plaats een tiental exemplaren waargenomen. Nieuw voor LG.

Eupithecia venosata: 1 ex. op 28.vi.2013 te Sint-Amandsberg bij Gent, leg. E. Thoen. Nieuw voor OV.

Glyphipterigidae

Glyphipterix forsterella: 1 ex. op 01.vi.2013 te Lavaux-Ste-Anne, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor NA.

Gracillariidae

Caloptilia azaleella: mijnen op *Azalea* sp. op 24.x.2013 te Bokrijk, leg. Z. Vanstraelen & S. Wullaert. Nieuw voor LI.

Caloptilia rufipennella: 1 ex. op 19.vii.2013 te Herstal, leg. R. Stas. Nieuw voor LG.

Leucospilapteryx omisella: mijnen op *Artemisia vulgaris* op 25.x.2013 te Kinrooi, leg. Z. Vanstraelen & S. Wullaert. Nieuw voor LI.

Parornix carpinella: vraatsporen op *Carpinus betulus* op 07.ix.2013 in het gebied "Le Gros Tienne" te Lavaux-Sainte-Anne, leg. Werkgroep Bladmineerders en op 08.ix.2013 te Genk, leg. Z. Vanstraelen & S. Wullaert. Nieuw voor LI en NA.

Parornix finitimella: vraatsporen op *Prunus spinosa* op 05.x.2013 te Koersel, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LI.

Phyllonorycter apparella: een lege mijn op *Populus tremula* op 05.vii.2013 te Hensies, leg. J.-Y. Baugnée, bevestigd door W. N. Ellis. Nieuw voor HA.

Phyllonorycter heegeriella: talrijke motjes in de eerste helft van mei 2013 in de Vlassenbroekse Polder te Vlassenbroek (Dendermonde, leg. R. Goossens. Nieuw voor OV.

Phyllonorycter lantanella: telkens 1 mijn op *Viburnum opulus* op 25.x.2013 te Couthuin en op 04.xi.2013 te Ben-Ahin, beide leg. P. Vanmeerbeeck. Nieuw voor LG.

Phyllonorycter schreberella: 12 bladminen in *Ulmus* te Lommel op 05.x.2013, leg. C. Van Steenwinkel. Nieuw voor LI.

Hesperiidae

Carcharodus alcae: een eitje op 22.viii.2010 te Tiendeberg nabij Kanne, leg. D. Dekeukeleire; op 19.vii.2011 werden twee adulten waargenomen op dezelfde plaats, B. Van der Auwermeulen. Nieuw voor LI.

Lyonetiidae

Leucoptera laburnella: enkele mijnen op *Laburnum anagyroides* op 19.viii.2013 te Wielsbeke, leg. S. Wullaert; en op dezelfde plant op 20.viii.2013 te Liège, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor LG en WV.

Leucoptera lotella: enkele mijnen op *Lotus dedunculatus* op 05.ix.2013 te Buvrines, leg. J.-Y. Baugnée en op *Lotus* sp. op 30.ix.2013 te Gellik, leg. Z. Vanstraelen. Nieuw voor HA en LI.

Lyonetia prunifoliella: enkele mijnen en cocons op *Prunus spinosa* te 04.vii.2013 te Flémalle-Haute en talrijke mijnen op *P. spinosa* op 11 en 12.vii.2013 te Aubel, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor LG.

Momphidae

Mompha idaei: 1 ex. rustend op *Chamerion angustifolium* op 21.vi.2013 te Hepscheid, leg. J. Y. Baugnée. Nieuw voor LG.

Mompha locupletella: 1 ex. op 01.vi.2013 bij het Lac de Virelles te Virelles, leg. K. Verhoeyen; 1 ex. op 08.vi.2013 te Eine nabij Oudenaarde, leg. D. De Groote. Nieuw voor HA en OV.

Mompha terminella: enkele mijnen op 11.viii.2012 in het Bos 't Ename te Oudenaarde, leg. D. De Groote. Nieuw voor OV.

Nepticulidae

Ectoedemia turbidella: enkele mijnen op *Populus canescens* op 05.x.2013 te Antwerpen, op 18.x.2013 te Ingelmunster, beide leg. Werkgroep Bladmineerders, en op 22.ix.2011 te Ooigem, leg. Z. Vanstraelen & S. Wullaert. Nieuw voor AN en WV.

Stigmella incognitella: enkele mijnen op *Malus* sp. op 10.viii.2013 te Oudenaarde, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor OV.

Stigmella oxyacanthella: enkele mijnen op *Malus* 15.x.2013 te Bilzen, leg. Z. Vanstraelen. Nieuw voor LI.

Stigmella prunetorum: enkele mijnen op *Prunus spinosa* op 05.x.2013 te Koersel, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LI.

Stigmella sorbi: enkele bladminen op *Sorbus aucuparia* op 14.vi.2013 te Arlon, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor LX.

Noctuidae

Acronicta alni: 1 ex. op 06.vi.2013 te Ledeberg bij Gent, leg. R. Nossent. Nieuw voor OV.

Pseudeustrotia candidula: 1 ex. op 07.viii.2013 te Koersel, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LI. Dit is de tweede waarneming van deze soort in België en de eerste in Vlaanderen.

Senta flammea: 8 ex. op 19.v.2013 in het gebied De Blankaart-IJzervallei te Woumen, Diksmuide, leg. W. Declercq. Nieuw voor WV.

Oecophoridae

Borkhausenia fuscescens: 1 ex. op 20.vii.2013 te Liernu, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor NA.

Eratophyes amasiella: 1 ex. op 08.vi.2013 te Waasmunster, leg. H. Kinders; 1 ex. op 09.v.2011 te Kesselberg bij Kessel-Lo, leg. D. Bosmans en 2 ex. op 20.vi.2013 te Henri-Chapelle bij Welkenraedt, leg. D. Moonen. Nieuw voor BR, LG en OV.

Opostegidae

Pseudopostega crepuscularia: 1 ex. op 13.vii.2013 te Koersel, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LI.

Pterophoridae

Stenoptilia zophodactyla: enkele mijnen op *Centaurea erythraea* op 05.vii.2013 te Hensies, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor HA.

Pyralidae

Acrobasis suavella: 1 afgevlogen ex. op 02.viii.2013 te Herstal, leg. R. Stas. Nieuw voor LG.

Nephopteryx angustella: 1 ex. op 20.vi.2013 en 1 ex. op 17.viii.2013 te Sint-Katherina-Lombeek, S. Van Cleynebreugel. Nieuw voor BR.

Tineidae

Monopis weaverella: 1 ex. op 30.viii.2013 te Virelles, leg. S. Claerebout. Nieuw voor HA.

Tinea pellionella: 1 dood ex. binnenshuis op 05.vii.2013 te Couvin, leg. S. Claerebout; een rups in een uilenbraakbal op 05.x.2013 te Koersel, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LI en NA.

Tineola bisselliella: 1 ex. in een braakbal van *Tyto alba* op 26.v.2013 te Oignies-en-Thiérache, leg. S. Claerebout; 1 ex. op 16.x.2013 te Liège, leg. J. Y. Baugnée. Nieuw voor LG en NA.

Tischeriidae

Coptotriche angusticolella: enkele bladmineerders op *Rosa canina* te Gellik op 30.ix.2013 en op *Rosa* sp. te Genk op 01.x.2013, beide leg. Z. Vanstraelen; 35 bladmineerders op *Rosa* sp. te Lommel op 05.x.2013, leg. C. Van Steenwinkel; ca. 20 bladmineerders op 05.x.2013 te Koersel, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LI.

Tischeria decida: enkele bladmineerders op *Quercus* sp. op 05.x.2013 te Koersel, leg. Werkgroep Bladmineerders. Nieuw voor LI.

Tortricidae

Acleris lorquiniana: 1 ex. op 06.iii.2013 te Eine, leg. D. De Groote. Nieuw voor OV.

Bactra furfurana: 1 ex. op 02.viii.2013 in het domein "Doornpanne" te Koksijde, leg. D. D'Hert, L. Janssen & J. Vanwysberghe. Nieuw voor WV.

Eudemis porphyra: 1 ex. op 20.vii.2013 te Mont-de-l'Enclus bij Russeignies, leg. J. Dewolf. Nieuw voor HA.

Lobesia littoralis: 1 ex. op 06.viii.2013 te Hasselt, leg. C. Vanderydt; enkele ex. op 16.ix.2013 te Angleur, leg. J.-Y. Baugnée. Nieuw voor LG en LI.

Notocelia rosaecolana: 1 ex. op 21.vi.2008 te Mouscron, leg. C. Gruwier. Nieuw voor HA.

Olethreutes arcuella: 1 ex. op 02.vi.2013 te Aywaille, leg. É. Steckx. Nieuw voor LG.

Paramesia gnomana: 1 ex. op 21.vi.2008 te Mouscron, leg. C. Gruwier. Nieuw voor HA.

Rhopobota naevana: 1 ex. op 02.viii.2013 in het domein "Doornpanne" te Koksijde, leg. D. D'Hert, L. Janssen & J. Vanwysberghe. Nieuw voor WV.

Dankwoord

Met dank voor alle medewerkers van de Werkgroep Vlinderfaunistiek die hun gegevens ter beschikking stelden voor dit overzicht: D. Baert, J.-Y. Baugnée, D. Bosmans, S. Claerebout, D. Dekeukeleire, W. Declercq, D. De Groote, G. De Prins, K. De Smet, J. Dewolf, D. D'Hert, H. Dries, R. Goossens, C. Gruwier, H. Kinders, B. Kindts, R. Lebrun, W. Mertens, D. Moonen, R. Nossent, C. Snyers, R. Stas, É. Steckx, E. Thoen, S. Van Cleynenbreugel, B. Van der Auwermeulen, C. Vanderydt, P. Vanmeerbeeck, C. Van Steenwinkel, Z. Vanstraelen, J. Vanwysberghe, K. Verhoeyen, Werkgroep Bladmineerders, S. Wullaert. Verder worden W. N. Ellis, C. Gielis, F. Groenen, J. C. Koster, T. S. T. Muus, J. Tabell, H. W. van der Wolf en E. J. van Nieukerken gedankt voor de determinaties van enkele moeilijke soorten. Stéphane Hanot wordt bedankt voor inscannen van de digitale foto van *Depressaria depressana* (fig. 1).

Bibliografie

De Prins W. & Steeman C. 2003–2014. *Catalogue of the Lepidoptera of Belgium*. — www.phegea.org.

Trekvlinders en dwaalgasten in de Benelux in 2013 (Lepidoptera)

Eddy Vermandel & Albert Vliegenthart

Samenvatting. Verslag over de trekvlinders en dwaalgasten in 2013 in België, Nederland en het Groothertogdom-Luxemburg. Een verkorte versie in het Frans en Engels worden achteraan toegevoegd.

Résumé. Lépidoptères migrants en 2013 (premier rapport) (Lepidoptera)
Rapport sur les migrants observés aux Pays-Bas, en Belgique et au Luxembourg en 2013. Un sommaire en langues française et anglaise a été ajouté en fin d'article.

Abstract. Migrating Lepidoptera in 2013, First rapport (Lepidoptera)
Report on migrants observed in The Netherlands, Belgium and Luxemburg in 2013. An abridged version in English and French is added at the end of the paper.

Key words: Migrating Lepidoptera – Vagrants — Belgium – The Netherlands — Luxemburg.

Vermandel E.: Poorterslaan 118, NL-4561 ZN Hulst, Nederland. vermandel@zeelandnet.nl

Vliegenthart A.: Mennonietenweg 10, NL-6700 AM Wageningen, Nederland. albert.vliegenthart@vlinderstichting.nl

Inleiding

Zowel in Nederland als België werden de afgelopen jaren geen jaarverslagen gepubliceerd over trekvlinders. Hoewel de tijden veranderd zijn en vele waarnemers hun gegevens op andere wijzen inleveren was er geen overzicht meer. Vandaar het initiatief om de jaarverslagen oude stijl voort te zetten. De vroegere coördinatoren Serge Van Cleyenbreughel (België) en Rob de Vos (Nederland) ondersteunen dit project. Van waarnemingen.be, waarneming.nl, Noctua, De Vlinderstichting en ruim 100 individuele medewerkers werden gegevens ontvangen. Hierdoor ontstond een jaarverslag dat zowel in aantallen als in bijzonderheden de vroegere jaarverslagen verre overtreft. Opgemerkt moet worden dat niet van elke soort exact bekend is in hoeverre dit een trekker, dwaalgast of plaatselijk inheemse soort is. Maar daarvoor dient ook dit verslag. Laat de discussie en opbouwende kritiek maar losbarsten.

Klimatologisch overzicht van 2013

Van belang voor het trekvlinderonderzoek zijn o.a. de volgende gegevens: januari kende een lange vorstperiode van 10 tot 27 januari, ook februari was koud met 16 vorstdagen, maart en april telden samen nog 28 vorstdagen, pas medio april werd voor het eerst de grens van 20°C bereikt, mei was de natste maand van het jaar met op 23 mei nog natte sneeuw, juni werd hoofdzakelijk gekenmerkt door frissere of zachtere maritieme luchtstromingen, juli was zeer warm met een piek tussen 21 en 27 juli veroorzaakt door tropische zuidelijke luchtstromingen, augustus bleef vrij warm, begin september waren er nog tropische temperaturen, daarna volgde een zeer zachte oktobermaand, pas medio november volgde de eerste lichte vorst, de maand december zorgde voor een zeer zacht begin van de winter.

De trekvlinders

Bedoeld worden die soorten die uit het Middellandse Zeegebied of de subtropen afkomstig zijn en in onze contreien worden opgemerkt. Deze soorten kunnen doorgaans in geen enkel stadium onze winter overleven.

1. *Colias hyale* (Linnaeus) Gele Luzernevlinder

De gele Luzernevlinder werd aanzienlijk minder gemeld dan de oranje luzernevlinder. Via de validatie zijn veel gemelde gele Luzernevlinders nog omgezet naar f. *helice* van de oranje luzernevlinder, doorgaans op basis van de bijgeleverde foto's. Enkele waarnemingen kunnen nog steeds betrekking hebben op deze lichte vorm. Toch is er zonder twijfel een behoorlijke trek van ook de Gele Luzernevlinder geweest.

Het aantal waarnemingen nam naar het noorden toe af. In België werd de soort meer in het oosten dan in het westen van het land waargenomen. Op 18 mei werden de eerste twee vlindertjes gezien te Montagne-aux-Buis-Virionval (NA).(J. Dewyspelaere) Verspreid over de maanden juni en juli begonnen de aantallen licht toe te nemen. Eind juli en de hele maand augustus was de soort overal in redelijke aantallen vertegenwoordigd. Daarna namen de waarnemingen sterk af. De laatste werd gezien op 8 november te Meilegem (OV) bij Natuureducatief Centrum De Kaaihoeve. (A. Verstraete).

Maandtotalen: mei 9, juni 43, juli 115, augustus 610, september 48, oktober 50, november 1.

Jaartotaal: 876.

2. *Colias crocea* (Fourcroy) Oranje Luzernevlinder

Wat een trekvlinderjaar voor deze soort! De eerste oranje luzernevlinders lieten zich al vroeg zien. Op 6 mei in het Provinciaal Domein Puyenbroek (AN) (L. Roelandt); op 18 mei te Zavelberg (AN) (G. Verbeylen) en op 27 mei Raalte (OV) (T. Damm). Een enkeling volgde nog vanaf deze datum, maar op 17 en 18 juni werd de soort plotseling van vele plaatsen in gemeld. Op 19 juni was de soort al in het uiterste noorden van GR present (Eemshaven-Oost – M. Koopmans). De rest van juni en in de maand juli werd de soort in redelijke aantallen

gemeld, maar vanaf begin augustus namen de waarnemingen explosief toe. Pas begin september kwamen er weer minder meldingen en liepen de aantallen terug. Toch bleef de soort tot laat in oktober overal aanwezig. Zelfs tot medio november werd de soort nog bijna dagelijks gezien. Dan volgde eindelijk een periode zonder meldingen tussen 15–23 november. Nog

een enkeling werd op 24 en 26 november en op 1 december gezien. De allerlaatste kwam uit Ossenisse (ZL) nabij de Westerschelde (E. Taelman) op 2 december.

Maandtotalen: mei 3, juni 582, juli 1176, augustus 40.484, september 3268, oktober 4885, november 252, december 3.

Jaartotaal : 50.653.

Fig. 1.– *Colias hyale* (Linnaeus), Gele luzernevlinder (Foto: Herman Koek); Fig. 2.– *Colias croceus* f. *helice* Oranje luzernevlinder, witte vorm (Foto: Robert van der Meer).

3. *Danaus plexippus* (Linnaeus) Monarchvlinder

Zeer opmerkelijk waren de waarnemingen van de monarchvlinder op 12 augustus te Groot-Bijgaarden (nabij Brussel) door F. Rampelbergh. Op 26 augustus werd een monarchvlinder in een tuin in Heenvliet gefotografeerd. Ten slotte werd op 27 augustus een exemplaar langstreckend te Dishoek (nabij Vlissingen) gezien door A. van Gilst. De vlinders werden gefotografeerd op *Buddleia* waar ze langere tijd verbleven. Mogelijk betrof het adventieven of gekweekte exemplaren.

Vindplaatsen: **België**: VB: Groot-Bijgaarden. **Nederland**: ZL: Dishoek; ZH: Heenvliet.

4. *Lampides boeticus* (Linnaeus) Tijgerblauwtje

In Melle en Zingem – twee dorpen ten zuiden van Gent – werd het tijgerblauwtje veelvuldig opgemerkt door een tiental waarnemers. In beide plaatsen werd de soort eileggend gezien, nl. op 1 augustus te Zingem (M. Nachtergaele) en op 14–16 augustus te Melle door vier verschillende waarnemers. Hierdoor werden later ook rupsen gevonden. In Nederland werd deze soort op 5 augustus bij Loningslust (W. Cruysberg) en op 6 augustus bij Steyl (G. Chorus) waargenomen. Een tweede generatie werd van 11 september tot 31 oktober gezien. De laatste imago's op de Brunsummerheide (J. Hermans) en Courthuin (P. Vanmeerbeeck). Van alle meldingen kwamen er slechts 4 uit Nederland.

Vindplaatsen: **België**: AN: Sint-Amands; LG: Courthuin; NA: Jemeppe; OV: Melle, Oudenaarde, Ronse, Zingem; VB: Deurne, Alseberg; WV: Kortrijk, Voormezele. **Nederland**: LI: Brunsum, Koningslust, Steyl; UT: Utrecht.

Maandtotalen: augustus 18 + 9 eitjes + 13 rupsen, september 3 + 13 rupsen, oktober 12.

Jaartotaal: 33 + 9 eitjes + 26 rupsen.

5. *Vanessa atalanta* (Linnaeus) Atalanta

De atalanta werd uit alle maanden van het jaar gemeld. Op 30 januari werd een atalanta gezien te Elsene (VB) J. Rommes. Maar ook op 3 en 4 februari werd de soort gesignaleerd te Leersum (UT), Zwolle (OV) en Rijssen (OV) en op 18 februari te Gerpennes (HA) en Bredene (WV). Van 4–8 maart werd de soort op meer dan 25 plaatsen verspreid door heel Nederland en België gemeld. Vanaf 7 april werden de waarnemingen regelmatig, maar de aantallen bleven tot in juni aan de lage kant. In juli werden de waarnemingen veel talrijker met een explosie eind juli zoals we ook bij andere trekvlinders waarnamen eind juli. De zuidelijke luchtstromingen en het warme weer in augustus waren hier ongetwijfeld debet aan. In september bleef de soort opvallend talrijk aanwezig. Ook oktober was een goede maand. Pas in november werd de soort zeldzamer, maar bleef aanwezig tot de laatste dag van het jaar. Op 31 december werd de soort nog gezien te Eys (LI) (A. Wijker).

Maandtotalen: januari 1, februari 5, maart 37, april 177, mei 264, juni 1776, juli 5763, augustus 17.967, september 7110, oktober 3474, november 287, december 48.

Jaartotaal: 36.909.

6. *Vanessa cardui* (Linnaeus) Distelvlinder

Op 1 april werd de eerste distelvlinder gezien in De Hamert (LI). (N. ter Woord). Vanaf medio april werd de soort in kleine aantallen, maar nog niet dagelijks gemeld. Eind mei namen de aantallen toe en eind juli steeg het aantal zeer sterk. De top lag in de eerste helft van augustus. Vanaf eind augustus vielen de aantallen sterk terug. Tot eind oktober werd de distelvlinder bijna

dagelijks wel ergens gezien. De laatste exemplaren werden gezien op 10 november te Bommel (GE) (A. Nagelhout) en op 11 november te Seneffe (HA) (P. Jenard).

Maandtotalen: april 13, mei 86, juni 1506, juli 2502, augustus 16.448, september 534, oktober 183, november 3.

Jaartotaal: 21.277.

7. *Rhodometra sacraria* (Linnaeus) Roodstreepspanner

Een uitzonderlijk goed jaar voor deze meestal zeer zeldzame spanner. De eerste roodstreepspanner werd waargenomen op 21 juli te Wageningen (T. van Langen). Eind juli tot begin augustus werden er verspreid over de Benelux nog 8 exemplaren gezien. Een maand zonder waarnemingen volgde. Vanaf begin september in België en vanaf medio september in Nederland werd de soort gezien op het laken en in de val. Begin oktober werd de soort plotseling door een twintigtal waarnemers gemeld met een duidelijke piek van 5 tot 9 oktober. Belgische waarnemingen lagen grofweg ongeveer één dag voor op de Nederlandse. De laatste spanners werden gezien te Sint-Amandsberg (M. Batselaar) en 3 stuks in het natuurpark van Lelystad (F. Böinck, I. Hoogendoorn en J. Windig) op 26 oktober. De trekroute lag duidelijk voornamelijk langs de kust. Ook het verschil tussen Nederlandse (22, hiervan 10 stuks in Zeeland) en Belgische (50) waarnemingen is groot.

Vindplaatsen: **België**: AN: Bonheiden, Edegem, Kalmthoutse Heide, Landschap De Liereman; LI: Overslag tot Melkpad; LG: Couthuin; OV: Aalst, Buggenhout, Kruishoutem, Lebbeke, Opdorp, Sint-Amandsberg, Zarlardinghe; VB: Broekbeekvallei, Kesterheide-Lombergbos, Zichem; WV: Hooglede, Heist, Oedelem-Bergbeek, Oostdam, Stekene, Vichte, Voorhaven-Oostdam, Voorhaven-Westdam, Vosputhoek. **Nederland**: FL: Lelystad; GE: Wageningen; LI: Montfort; NH: Egmond; ZL: Kwadendam, Oostkapelle, Nieuw-Haamstede, Sluis, Nieuwdorp.

Maandtotalen: juli 3; augustus 6; september 6; oktober 58.

Jaartotaal: 73.

8. *Cyclophora pupillaria* (Hübner) Oranjerode oogspanner

Deze zeer zeldzame spanner werd alleen waargenomen vlakbij de stad Gent tussen 18 juli en 8 september, alle op licht.

Vindplaatsen: OV: Belzele-Ralingen, Merendree-Durmen, Vinderhoute-Cohousing, Wondelgem.

Maandtotalen: juli 2, augustus 2, september 2.

Jaartotaal: 6.

9. *Nycterosea obstipata* (Fabricius) Zuidelijke bandspanner

Reeds op 18 juni werd een imago op licht gezien door E. Beenackers te Gilze (NB). Ook in België werd de soort in de Kleine Netevallei gezien op licht op 23 juni. Ruim een maand later werden tussen 25 en 27 juli 5 exemplaren gemeld uit Vlaanderen. Augustus moest het doen met 2 stuks: één op 9 augustus te Driewegen (ZL) en één op 23 augustus te IJmuiden (NH). Vanaf 5 september t/m 12 november werd de soort nog 26x gemeld.

Vindplaatsen: **België**: AN: Kleine Netevallei, Edegem, Muizen (Mechelen); Landschap De Liereman; LI: Zonhoven; OV: Oudenhove, Nieuwenhove, Deinze; Zeveneken, Deurle; VB: Broekbeekvallei, Neerijse, Zichem; WV: Oedelem. **Nederland**: GR: Winneweer; NB: Gilze; NH: Bergen Noord, Texel, Egmond, Wimmenummerduinen, IJmuiden; LI: Maastricht; ZL: Nieuwdorp, Oostkapelle, Middelburg, 's-Heer Arendskerke, Ritthem, Yerseke.

Maantotalen: juni 3, juli 5, augustus 2, september 7, oktober 15, november 4.

Jaartotaal: 36.

10. *Agrius convolvuli* (Linnaeus) Windepilstaart

De soort werd verspreid door de hele Benelux gemeld. Telkens ging het om één exemplaar, behalve in Lamswaarde (ZL) waar J. de Bakker 2 stuks aantrof op 2 september. De eerste windepilstaart werd gezien op 13 juni te Bouwel (AN) (R. Geerts). In juli slechts drie exemplaren: één op 7 juli te Heemskerk (S. Schagen), één op 9 juli te Harelbeke (WV) (P. Ranson) en één op 24 juli te Vosputhoek (WV) (B. Mortier). Vanaf begin augustus begonnen de meldingen gestaag toe te nemen. De grootste aantallen werden gemeld uit de tweede helft van september. In oktober werden nog 8 vlinders gezien, de laatste op 26 oktober te Kruijningen (ZL) (P. Jopse).

Vindplaatsen: **België**: AN: Bouwel; LI: Mettekoven; LG: Pailhe; LX: Borlon, Witry; OV: Anselde, Lokeren, Meersen Molenbeek, Oudenaarde; WV: Harelbeke, Oostende, Hooglede, Nieuwpoort, Vosputhoek; HA: Obourg, Chaussée-Notre-Dame-Louvignies; NA: Spy. **Nederland**: DR: De onlanden, Tiendeveen; Wachtum; GE: Culemborg; ZL: Biervliet, Kruijningen, Colijnsplaat, Retranchement, Lamswaarde, Vogelwaarde; ZH: Alblasserwaard, Vlaardingen; Papendrecht; FR: Polder Rohel, Terschelling, Appelscha, Vlieland; GE: Beuningen, Lent, Nijmegen; UT: Rhenen, Utrecht, Valleikanaal; OV: Lemele, Marienberg, Steenwijk, Staphorst; NH: Heemskerk, IJmuiden; NB: Lage Zwaluwe, Werkendam; GR: Groningen.

Maandtotalen: juni 1, juli 3, augustus 12, september 38, oktober 8.

Jaartotaal: 61.

11. *Acherontia atropos* (Linnaeus) Doodshoofdpijlstaart

Op 19 en 20 juli werd respectievelijk in Joure (J. Grutterink) en Breda een dood exemplaar gevonden. Het duurde tot 23 augustus voordat in Wageningen weer een imago werd aangetroffen. Het eerste Belgische exemplaar werd uit een pop (16 september) gekweekt op 23 september (T. Nijsen). Op die dag werd in Neerijnen een dood exemplaar gevonden op de vliegplank van een bijenkast (D. van Leeuwen). Verspreid over de maanden september en oktober werden 9 imago's en een rups gezien.

Vindplaatsen: België: LI: Genk, Kermt; NA: Lustin; WV: Doornpanne.

Nederland: FR: Joure; NB: Breda, Sprundel; GE: Wageningen, Neerijnen; NH: Zeevang; ZH: Pijnacker; GR: Winneweer.

Maantotalen: juli 2, augustus 1, september 4, oktober 5 + 1 rups.

Jaartotaal: 12 + 1 rups.

12. *Hippotion celerio* (Linnaeus) Wingerdpeststaart

Op 30 oktober werd in Kessel (provincie Antwerpen) een imago om 14.00 uur op een hek waargenomen (H. Dhondt). Vorig jaar werd de soort nergens in de Benelux gezien.

13. *Macroglossum stellatarum* (Linnaeus)
Kolibrivlinder

Reeds op 6 maart werd de peststaart gezien op het NS station te Enschede (OV) (C. ter Horst). Vanaf medio april werd de soort geregeld, voornamelijk in België, waargenomen. Ook in mei werd de soort af en toe gezien. Vanaf 17 juni in België en 18 juni in Nederland werd de soort plotseling van veel verschillende plaatsen gemeld. De hoogste aantallen werden gezien van medio augustus tot eind september. Daarna namen de aantallen af. Maar zelf in november werd de soort nog vijfmaal gezien, de laatste op 23 november te Ensival (LI) (J. Capelle).

Maandtotalen: maart 1, april 9, juni 148, juli 260, augustus 427, september 657, oktober 105, november 5.

Jaartotaal: 1612.

14. *Agrotis ipsilon* (Hufnagel) Ipsilonuil

Verspreid over heel Nederland en België zijn meldingen van deze soort binnen gekomen. Het eerste exemplaar werd 's morgens om 05.40 uur in alle vroegte opgemerkt te Berchem (OV) door P. Vantieghem e.a. op 15 juni. Vanaf medio augustus beginnen de aantallen gestaag toe te nemen met een piek eind augustus / begin september. De soort werd bijna altijd in kleine aantallen gemeld. Uitzondering waren b.v. 9 stuks op 30 augustus te Beerse (AN) (B. Royens) op licht en op 2 september op smeer 10 exemplaren in Beijumerbos (GR) (K. van Dijken en H. Zomer). Vanaf medio september namen de aantallen weer af. Het laatste exemplaar werd gemeld uit Machelen (Zulte) (OV) door E. Colpaert op 29 november.

Maandtotalen: juni 10, juli 24, augustus 174, september 277, oktober 117, november 40.

Jaartotaal: 642.

15. *Peridroma saucia* (Hübner) Blauwvleugeluil

Van 6 september t/m 6 november werd deze onopvallende uil in totaal vijftien keer gezien, waarvan tien op smeer en vijf op licht. Op 6 september verscheen deze uil op licht te Zwanenwater (NH) (H. Veldhuijzen) en te Oudenaarde (OV) (S. Feys en P. Blondé). De laatste werd in het Noordhollands Duinreservaat gezien op 6 november.

Vindplaatsen: **België**: AN: Ekeren, Mechelen; LI: Vallei van de Zijpbeek; OV: Oudenaarde. **Nederland**: FR: Vlieland; GR: Beijumerbos, Lauwersoog; LI: Simpelveld; NH: Niewelandsbos, Hoogkarspel; Groot Zwarteveld; Zwanenwater; NB: Gilze; OV: Huyerense broek; ZH: Leiden.

Maandtotalen: september 9, oktober 6, november 1.

Jaartotaal: 16.

16. *Mythimna vitellina* (Hübner) Zuidelijke grasuil

Op 4 oktober werd een exemplaar gemeld op licht te Dishoek (ZL) (K. Los) en op 6 oktober eveneens één uiltje op licht te Sint-Amandsberg (M. Trybou).

17. *Spodoptera exigua* (Hübner) Florida-uil

Op 10 februari maakte R. Heemskerk een foto van een imago op paprika in Almere (FL). Het adventieve exemplaar was ongetwijfeld meegekomen met ingevoerde paprika. Op 9 augustus werd in Ellewoutsdijk (ZL) een Florida-uil gezien op licht. (K. Los).

18. *Heliothis armigera* (Hübner) Katoendaguil

Op 9 februari en 12 maart werd telkens een rups gevonden, respectievelijk te Sittard (L. Willems) en Eindhoven (T. Smit) Willems schreef over zijn vondst: "Deze werd door mijn vrouw ontdekt in de kelder, waar het beestje zich te goed deed aan een appel. Waarschijnlijk in het fruit meegelift als klein rupsje en volgevreten uitgekomen of met andere groente meegelift." Het vermoeden dat we hier te doen hebben met adventieven is groot. Zeker omdat dit in het verleden ook al is voorgekomen. De eigenlijke migratie beperkte zich tot België en Zuid-Nederland. Er waren geen meldingen van deze soort van boven de grote rivieren. Op 9 augustus ving K. Los een exemplaar op licht te Ellewoutsdijk en R. Raison één te Aische-en-Refail. Alle andere uiltjes werden gezien op licht en op smeer tussen 5 oktober en 1 november.

Vindplaatsen: **België**: LG: Couthuin; NA: Aische-en-Refail, Viroinval; OV: Merendree-Durmen, WV: Hooglede, Lombardsijde, Vosputhoek. **Nederland**: LI: Mook, Sittard; NB: Eindhoven; ZL: Ellewoutsdijk, Lewedorp, Nieuwdorp, Nieuw-Haamstede.

Maandtotalen: februari 1 rups, maart 1 rups, augustus 2, oktober 12, november 1.

Jaartotaal: 15 + 2 rupsen.

19. *Heliothis peltigera* (Denis & Schiffermüller)
Vlekdaguil

Op 11 juli werd op het Waddeneiland Vlieland één vlinder waargenomen in de Oostervallei door P. Zumkehr.

20. *Autographa gamma* (Linnaeus) Gamma-uil

Op 4 en 19 januari werden resp. te Zeewolde (FL) (I. Hoogendoorn) en Nijmegen (E. van Dijk) rupsen van het gamma-uiltje gevonden. "De rups van 19 januari zat op broccoli in de koelkast. Uit Nederland komt broccoli ongeveer van juni tot en met november. Daarbuiten komt de broccoli uit het zuiden." De eerste gamma-uiltjes werden gezien te Zichem (VB) op 19 april (M. Herremans) en 29 april (H. van de Laar). De soort werd vanaf die tijd regelmatig gemeld. Het duurde echter tot eind mei voordat de soort dagelijks present was. De meldingen namen geleidelijk toe met een explosie van meldingen tijdens en na de zuidelijke luchtstromingen van 21-27 juli. Het warme weer van augustus zorgde voor een record aantal meldingen. Ook nu daalden de aantallen eind augustus – begin september spectaculair. Toch werd de soort tot eind oktober nog bijna dagelijks gemeld. De laatste exemplaren werden gezien op 27 november te Sint-Katharina-Lombeek (VB) (S. Van Cleynenbreugel) en op 2 december te Elst (UT) (J. W. Griffioen). Opvallend was nog de vondst van een rups te Zwolle (OV) op 29 december (M. van Tweel).

Maandtotalen: januari 2 rupsen, april 2, mei 72, juni 4942, juli 29.530, augustus 106.290, september 3432, oktober 511, november 13, december 1 + 2 rupsen.

Jaartotaal: 144.796.

21. *Utetheisa pulchella* (Linnaeus) Prachtbeer

Dit prachtige vlindertje werd alleen in België gezien in de week van 5 tot 12 oktober. Door zijn opvallende verschijning waren er meer waarnemers dan waargenomen vlinders. Dit kwam omdat velen afzonderlijk hetzelfde exemplaar doorgaven.

Vindplaatsen: België: AN: Essen-Horendonk; VB: Egenhoven; WV: Voorhaven-Westdam, IJzermonding-Reservaat, Kortrijk.

Jaartotaal: 8.

22. *Plutella xylostella* (Linnaeus) Koolmotje

Op 24 februari werden een rups en een pop aangetroffen te Sleen (DR) (M. vanden Enden): "De rups en de pop heb ik 24-02-2013 aangetroffen in de bloemkool van Albert Heijn. Waarschijnlijk afkomstig uit Frankrijk". Het betrof dus adventieven. Het eerste imago werd gemeld op 25 maart te Grave (NB). A. den Ouden schreef hierover: "Deze micro heb ik binnenshuis aangetroffen: misschien is deze als pop of rups meegekomen van buiten? Eventueel zou het ook nog een overwinteraar kunnen zijn, maar dat lijkt me wat minder waarschijnlijk aangezien ons huis overal verwarmd is." Vanaf medio april begonnen de aantallen op te lopen. Op een paar uitzonderingen na werden nergens zeer grote aantallen gemeld. Hoogste aantallen kwamen uit Zeewolde met 50 stuks op 26 juli (I. Hoogendoorn), 50 stuks op 28 juli te Boijl (FR) (R. Klesman) en 100 exemplaren op Ameland op 30 augustus (T. Kiewiet). Het laatste exemplaar werd gezien op 14 december te Wesseme (E. van Asseldonk). De soort werd doorheen heel België en Nederland waargenomen. In Nederland de helft meer dan in België.

Maandtotalen: februari 1 rups en 1 pop, maart 1, april 23, mei 204, juni 840, juli 2116, augustus 1628, september 277, oktober 143, november 29, december 3.

Jaartotaal: 5265.

23. *Nomophila noctuella* (Denis & Schiffermüller) Luipaardlichtmot

Op 16 april werd de soort tweemaal waargenomen op licht in Den Burg – Texel (NH) door C. Maas. Daarna liet de soort zich in België zien op 19, 24 en 30 juni. Vanaf 20 juli namen de waarnemingen gestaag toe. Hoogste aantallen lieten zich in de eerste week van oktober optekenen. De laatste kwam op 30 oktober in Lelystad (FL) op licht (F. Boïnck).

Maandtotalen: april 2, juni 3, juli 12, augustus 58, september 74, oktober 164.

Jaartotaal: 313.

24. *Udea ferrugalis* (Hübner) Oranje kruidenmot

De soort werd in twee perioden waargenomen van 18 juni t/m 6 september en van 6 oktober t/m 7 december. De eerste vlinder werd gezien in de Brabantse Biesbosch (NB) door B. Verhoeven, J. Braat en E. J. van Haften. Het laatste exemplaar werd gemeld uit Kuurne (WV) (T.

Calu). Uit alle provincies van zowel Nederland als België kwamen meldingen van dit vlindertje.

Maandtotalen: juni 1, juli 3, augustus 56, september 4, oktober 39, november 47, december 1.

Jaartotaal: 153.

25. *Palpita vitrealis* (Rossi) Satijnlichtmot

De eerste exemplaren werden gezien te Edegem (L. Janssen) op 18–19 juni. Het duurde dan tot 4 augustus voor de soort weer werd waargenomen, nu te Almkerk (B. Verhoeven). Verspreid over de maanden augustus–september en oktober werd de soort op vele plaatsen waargenomen. Echter nooit meer dan één exemplaar tegelijk en alle op licht. De laatste werd gezien op Texel op 1 november (W. en F. Veeger).

Vindplaatsen: België: AN: Edegem, Mechelen, Turnhout; NA: Montagne-aux-Buis-Viroinval; OV: Daknam, Liegeringe, Merendree-Durmen; VB: Londerzeel-Drietorens, Sint-Katharina-Lombeek; WV: Ruiselede. Nederland: LI: Arcen en Velden, Maastricht, Wesseme; NB: Almkerk; NH: Alkmaar, Beinsdorp, Duinreservaat Zuidernollen, IJmuiden, Zandvoort; OV: Deventer; ZL: Dishoek, Lewedorp.

Maandtotalen: juni 2, juli –, augustus 6, september 13, oktober 6, november 1.

Jaartotaal: 28.

26. *Loxostege sticticalis* (Linnaeus) Geelzoommot

Van deze zeer zeldzame trekvlinder werden op licht twee exemplaren waargenomen door H. J. van der Kolk op 25 juli en 1 augustus te Bennekom (GE). Een derde exemplaar werd ook op 1 augustus gezien te Wessinghuizen (GR) door D. Meijer. Uit België werd de soort niet gemeld dit jaar.

27. *Antigastra catalaunalis* (Duponchel) Sesammot

De soort die zich in Europa beperkt tot de landen rond het Middellandse-Zeegebied werd op 6 oktober op licht waargenomen door B. Mortier te Vosputhoek (WV).

Dwaalgasten, zwervers en soorten op de grens van hun areaal

Soorten die in de regel afkomstig zijn van over de grens. Ze worden doorgaans slechts in kleine aantallen aangetroffen. Verschil met de trekvlinders is dat ze zich soms enkele jaren kunnen handhaven, maar dan weer voor onbepaalde tijd verdwijnen. Ook soorten die zich op de grens van hun areaal bevinden worden hier soms besproken.

A. *Issoria lathonia* (Linnaeus) Kleine Parelmoervlinder

In België werd de soort verspreid door het gehele land gezien. In Nederland kwamen de meeste meldingen van de hele kustlijn inclusief alle Waddeneilanden en de provincies NB, LB en GE. Slechts enkele meldingen uit OV en geen enkele melding uit GR, FR en DR. De soort werd gezien van 2 april t/m 13 november.

Maandtotalen: april 127, mei 310, juni 323, juli 1375, augustus 2038, september 417, oktober 222, november 1.

Jaartotaal: 4813.

B. *Nymphalis antiopa* (Linnaeus) Rouwmantel

Er werden van 18 juli t/m 14 augustus in totaal vier zwervers waargenomen.

Vindplaatsen: België: OV: Oudenaarde. Nederland: DR: Holtinge; LI: Brunssum; NB : Kampina.

C. *Siona lineata* (Scopoli) Vals Witje

De soort is inheems in Oost-België en Nederlands Limburg en werd niet buiten zijn gebied waargenomen. Uit Nederland ruim 100 en België ruim 200 meldingen.

D. *Cupido argiades* (Pallas) Staartblauwtje

Het staartblauwtje vertoont een noordwaartse opmars en in 2011 en 2012 werden verschillende vlinders in Nederland waargenomen. Op 27 augustus 2013 werd een vlinder in Oirsbeek gefotografeerd door S. Weustenraad. In Luxemburg werd de soort waargenomen van 8 mei t/m 3 juni en van 13 juli t/m 29 september. De soort is in het zuidoosten van België en in Luxemburg momenteel inheems.

Vindplaatsen: **Luxemburg**: geen nadere aanduidingen. **Nederland**: LI: Oirsbeek.

Maandtotalen: mei 4, juni 4, juli 21, augustus 22, september 25.

Jaartotaal: 76.

E. *Polyommatus coridon* (Poda) Bleek Blauwtje

Vanaf 5 augustus t/m 29 augustus werden in totaal 9 exemplaren bij Maastricht gezien. Vooral de Sint-Pietersberg was favoriet. Er was een waarneming met 2 exemplaren, voorzien van foto's. In 2012 werd deze soort ook al bij Maastricht waargenomen, het betrof vermoedelijk steeds zwervers aangezien de waardplant hier ontbreekt. In België is de soort in het zuidoosten inheems met vele honderden meldingen uit de provincies Namen en Luxemburg. In de provincie Limburg is de soort al zeldzamer. Zeven zwervers werden waargenomen van 3 augustus t/m 16 augustus.

Vindplaatsen en aantallen van de zwervers: **België**: AN: Beeltjes, Retie; OV: Steenhuize, Zingem; VB: Tervuren, Overijse. **Nederland**: LI: Maastricht.

Maandtotalen: augustus 16.

Jaartotaal: 16.

F. *Iphiclides podalirius* (Linnaeus) Koningspage

Van 4 mei t/m 4 september werden er voornamelijk in de provincie Namen ruim 100 koningspages gemeld. Het laatste (dode) exemplaar in Nederland stamt uit 2010.

G. *Stegania trimaculata* (de Villers) Drievlekspanner

Meldingen kwamen van 7 mei te Mouscron (HA) (C. Gruwier) t/m 7 september Hobokense Polder (AN) (J. Steuperaert). De soort werd op vele plaatsen waargenomen in de Belgische provincies AN, LG en VB. In Nederland werd de soort uit heel de provincie LI gemeld. Buiten dit verspreidingsgebied werd de soort nog gemeld uit heel wat plaatsen.

Vindplaatsen: **België**: OV: Gent, Machelen, Oudenaarde, Sint Amandsberg; WV: Kuurne, Menen, Otegem, Waregem; HA: Mouscron, Reserve de la Fontaine bleue. **Nederland**: NB: Eindhoven, Nuenen, Valkenswaard; GE: Duffelt-Millingerwaard.

Maandtotalen: mei 14; juni 43, juli 19, augustus 103, september 11.

Jaartotaal: 190.

H. *Rheumaptera cervinalis* (Scopoli) Grote berberisspanner

Van deze zeldzame spanner werden op 13 mei te IJsselmuiden(OV) door H. van Dodeweerd en op 15 mei in het Noordhollands Duinreservaat (L. Knijnsberg) telkens één imago gezien. Alle andere waarnemingen kwamen uit België: de eerste op 28 april te Beersel (VB) (W. Troukens), verder nog één op 2 juni te Lommersweiler (LG) en de rest tussen 21 juli en 4 augustus.

Vindplaatsen: **België**: AN: Edegem, Geel, Mechelen; LG: Lommersweiler; OV: Vinderhoute – Cohousing; VB: Beersel, Lembeek. **Nederland**: OV: IJsselmuiden; NH: Noordhollands Duinreservaat- Nieuwelandsbos.

Maandtotalen: april 1, mei 3, juni 1, juli 5, augustus 7.

Jaartotaal: 17.

I. *Lithosia quadra* (Linnaeus) Viervlakvlinder

In redelijke aantallen gemeld verspreid over heel België. De eerste op 20 juli te Mont-De-L'Enclus – Trieu (OV) (J. Dewolf) en de laatste te Longlier (LX) op 1 november (B. Molitor). In Nederland werd één exemplaar gezien op licht te Beijumerbos (GR) (H. Zomer en K. van Dijken) op 27 juli en één op 9 oktober (Delden) (M. Franssen) en 23 oktober te Maastricht (M. Pick, A. Cox).

Maandtotalen: juli 59, augustus 80, september 1, oktober 22, november 1.

Jaartotaal: 163.

J. *Leucoma salicis* (Linnaeus) Satijnvlinder

Deze soort werd uit de noordelijke provincies van Nederland ruim 400 maal gemeld. Geen meldingen meer uit ZH, GE en alle provincies onder de grote rivieren, met uitzondering van 3 exemplaren uit Nieuw-Haamstede (M. Jongejan). In België werd de soort alleen waargenomen in West Vlaanderen: één vlinder in De Palingbeek op 12 juli en één exemplaar te Doornpanne op 2 augustus (L. Janssen).

K. *Hemaris fuciformis* (Linnaeus) Glasvleugelpijlstaart

De soort werd waargenomen van 14 mei te Heemskerk (NH) (L. Knijnsberg) t/m 21 september op Terschelling (FR) (H. Schekkerman). In België kwamen de meeste meldingen uit AN, VB en LG. Ook hier en daar uit het zuidoosten, echter niet langs de kust. In Nederland waren er veel meldingen van langs de kustlijn, echter niet uit Zeeland. Ook uit NB, DR, FR en OV kwamen meldingen.

Maandtotalen: mei 22, juni 103, juli 35, augustus 101, september 6.

Jaartotaal: 267.

L. *Proserpinus proserpina* (Pallas) Teunisbloempijlstaart

Deze soort concentreerde zich in de provincie Vlaams Brabant. Veertien imago's werden gezien van 11 mei t/m 23 juni, daarvan slechts één in Nederland. In 2012 had B.

Teunissen te Lichtenvoorde drie rupsen ontdekt die een plekje zochten om te verpoppen: "In 2013 heb ik één uitgesloopen vlinder losgelaten in mijn tuin. Enige tijd erna heb ik nog een (zeer vers) exemplaar waargenomen in mijn tuin." Van 13 juli t/m 15 augustus werden er 24 rupsen gemeld, waarvan 2 uit Nederland.

Vindplaatsen: **België**: AN: Reet; HA: Cambron-Casteau; LG: Fexhe-Slins; LG: Vinalmont; VB: Asdonk, Attenrode, Boortmeerbeek, Blanden, Jette, Steenokkerzeel, Haacht, Herent, Hoegaarden, Hoeilaart, Kapelle-op-den-Bos, Leerbeek, Machelen, Neerlanden, Overijse. **Nederland**: LI: Ospel, Vaals; GE: Lichtenvoorde-Vragender.

Maandtotalen: mei 1, juni 13, juli 15 rupsen, augustus 9 rupsen.

Jaartotaal: 14 + 24 rupsen.

M. *Hyles gallii* (Rottemburg) Walstropijlstaart

In Nederland werd de soort veel gemeld uit het Noord-Hollands Duinreservaat. Verspreid over het hele land komen losse meldingen van rupsen en imago's. Uit België kwamen slechts vijf waarnemingen, allemaal imago's.

Vindplaatsen: **België**: OV: Eline-Dorp; LX: Autelbas; Vielsalm; LI: Opgalbbeek, Wilderen. **Nederland**: NH: Castricum, Noordhollands Duinreservaat, Schoorl, Texel, Zwanewater; FR: Terschelling, Ameland, Leeuwarden, Minnertsga; DR: Eesergroen, Witte Venen, Sleen; UT: Maarssen; GR: Woudbloem, Wessinghuizen; FL: Almere; NB: Roosendaal, Oudendijk; LI: Vlodrop, Venray; OV: Enschede, Mastenbroek; GE: Hattem; ZL: Oosterland.

Maandtotalen: juni 9 imago's, juli: 2 rupsen + 2 imago's, augustus 2 rupsen + 23 imago's, september, 6 rupsen + 4 imago's, oktober 3 rupsen.

Jaartotaal: 13 rupsen + 39 imago's.

N. *Hyles euphorbiae* (Linnaeus) Wolfsmelkpijlstaart

In heel de Benelux is deze soort momenteel waarschijnlijk alleen inheems in De Westhoek. Van 12 juli t/m 6 oktober werden daar 117 rupsen en 10 imago's waargenomen. Vier van deze imago's werden gelokt met "black light" te Oostduinkerke (P. Cattelain).

Vindplaatsen: **België**: WV: De Panne, Nieuwpoort (Zeebermduinen – Schipgatduinen), Oostduinkerke.

Maandtotalen: juli 5 rupsen + 5 imago's, augustus 104 rupsen + 1 imago, september 6 rupsen, oktober 2 rupsen.

Jaartotaal: 117 rupsen en 10 imago's.

O. *Hemaris tityus* (Linnaeus) Hommelvlinder

De hommelvlinder werd op 8 juni waargenomen door H. Hendrickx te Rochefort. Het was van 2011 geleden dat de soort gezien werd in België. In Nederland is het laatste exemplaar gezien in 1972.

P. *Actinotia hyperici* (Denis & Schiffermüller) Sintjanskruiduil

Op 6 mei werd op licht één imago waargenomen te Muizen (AN) door R. Nossent, J. Elst en K. Lossy.

Q. *Polychrysis moneta* (Fabricius) Gelduil

Deze soort komt momenteel in België niet meer voor. Daar zijn alleen zeer oude meldingen bekend (12 juli 1958, A. Van Gool). De 16 Nederlandse meldingen

kwamen allemaal – op één rups in Eindhoven na – uit de noordelijke provincies.

Vindplaatsen: **Nederland**: DR: Sleen, Peize, Oud Annerveen; FR: Burgum; GR: Rhederbrug, Winneweer; NB: Eindhoven; NH: Texel – De Koog, Wervershoof; OV: Zwolle.

Maandtotalen: juli 2, augustus 1, september 1 rups + 5 imago's, oktober 2 rupsen + 1 imago, november 1 pop.

Jaartotaal: 3 rupsen + 1 pop + 9 imago's.

R. *Mythimna albipuncta* (Denis & Schiffermüller) Witstipgrasuil

Verspreid in heel Nederland (behalve Friesland) en België (weinig in het zuidoosten). De soort vloog van 21 mei t/m 1 november. Bijna 2000 meldingen uit Nederland en bijna 4000 meldingen uit België.

S. *Mythimna l-album* (Linnaeus) Witte l-uil

De eerste generatie vloog van 16 juni t/m 6 augustus. De tweede generatie was aanwezig van 27 augustus t/m 20 oktober.

Maandtotalen: juni 9, juli 81, augustus 3, september 277, oktober 135.

Jaartotaal: 505.

T. *Hoplodrina ambigua* (Denis & Schiffermüller) Zuidelijke stofuil

Verspreid over heel Nederland (ruim 1000 meldingen) en heel België (ruim 2000 meldingen).

U. *Cryphia algae* (Fabricius) Dondergroene korstmosuil

Uit Nederland kwamen geen meldingen uit de drie noordelijkste provincies GR-FR-DR. Verspreid over de rest van de Benelux met ruim 800 waarnemingen.

V. *Macdunnoughia confusa* (Stephens) Getekende gamma-uil

Eén rups te Edam (J. Meekel) op 4 april. De soort vloog van 3 mei t/m 19 november. Zowel in België als Nederland verspreid door het hele land, behalve GR. en de Waddeneilanden.

Maandtotalen: april 1 rups, mei 17, juni 11, juli 91, augustus 115, september 161, oktober 14, november 1.

Jaartotaal: 410.

W. *Lamprotes c-aureum* (Knoch) Akelei-uil

De soort werd ook dit jaar alleen gemeld uit de Biesbosch. Van 5 juli t/m 2 augustus werden op licht 78 imago's waargenomen. Deze uil is de afgelopen jaren niet uit België gemeld.

X. *Autographa bractea* (Denis & Schiffermüller) Zilvervenster

Op 15 juli vond J. van Assche een rups te La Roche-en-Ardenne (LX). Op 17 juli werden 3 imago's gemeld door A. Pacauet te Büllingen en op 21 juli werd de soort zowel gemeld uit Büllingen (LG) als uit Havelte (DR) (A. Goedhart), het enige Nederlandse exemplaar.

Y. *Catocala fraxini* (Linnaeus) Blauw Weeskind

Het Blauw Weeskind is waarschijnlijk in het zuidoosten van België inheems. Van 6 september t/m 29

september werden daar 9 imago's gemeld. De enige echte trekker werd op smeer waargenomen op 27 september in de Amsterdamse Waterleidingduinen – Groot Zwartevelde (NH) door B. Kruijssen.

Vindplaatsen: **België**: NA: Olloy-Sur-Viroin, Montagne-aux-Buis (Viroinval), Nismes; HA: Macquenoise; LX: Amberloup.
Nederland : NH: Zandvoort.

Z. ***Lozotaeniodes formosanus*** (Geyer)
Stipjesbladroller

De soort werd waargenomen van 21 juni te Edegem (AN) (L. Janssen) t/m 24 augustus te Bergen (NH) (J. van Roosmalen) en Kuurne (WV) (F. Claerbout). Opmerkelijk was de vangst van 15 stuks te Barendrecht (AN) (G. De Prins) op 5 augustus. In Nederland werd de soort hoofdzakelijk gemeld uit de zuidelijke provincies, de kustlijn en de Waddeneilanden. In België werd de soort niet waargenomen in het zuidoosten. Alle meldingen kwamen uit de noordelijke provincies.

Maandtotalen: juni 20, juli 361, augustus 45.

Jaartotaal: 426.

AA. ***Diasemia reticularis*** (Linnaeus) Zwerfstreepmot

Van 10 juli tot 5 augustus werden 6 exemplaren waargenomen, alle in het zuidoosten van België. De soort wordt nu voor het vijfde achtereenvolgende jaar gemeld uit deze streek. Er waren geen meldingen uit de perioden 1984–1989 en 2004–2009. Ook uit de tussenliggende periode zijn de meldingen meestal erg schaars. De laatste 10 jaar kwamen er geen meldingen uit Nederland.

Vindplaatsen: **België**: LG: Fagne de Brackvenn; LX: Bellefontaine, Samré, Viallance; NA: Martouzin-Neuville.

Maandtotalen: juli 3, augustus 3.

Jaartotaal: 6

BB. ***Dicycla oo*** (Linnaeus) Nullenuil

Van deze zeldzame uil werden 6 exemplaren gemeld uit Nismes en Martouzin-Neuville in de provincie Namen. Ze werden waargenomen op licht tussen 6 en 27 juli. De soort is hier waarschijnlijk momenteel inheems.

CC. ***Callopietria juvenina*** (Stoll) Varenuil

Halverwege de vorige eeuw was het Hallerbos een gekende vindplaats voor deze zeer zeldzame uil. Op 26 juli werden drie exemplaren van de soort gezien op licht te Dworp – De Rilroheide (VB) door W. Veraghtert en O. en D. Maes).

DD. ***Chrysodeixis chalcites*** (Esper) Turkse mot

Deze soort werd op een paar uitzonderingen na alleen gemeld uit AN, VB, OV in België en NB, ZH, ZL in Nederland. De uitzonderingen zijn in België Aisch-en-Refail (NA) met 2 imago's en Nederland met Almere (FL), Venray (LI) en Duffelt (GE) 1 stuks en in Vleuten (UT) 2 exemplaren. Opvallend was de waarneming op 3 januari te Rilland (ZL) (N.-J. Dek).

Maandtotalen: januari 1, juni 2, juli 29, augustus 78, september 43, oktober 8.

Jaartotaal: 161.

EE. ***Dioryctria schuetzeella*** (Fuchs) Donkere sparappelboorder

Deze Pyralidae werd tussen 11 juni t/m 25 juli 11x waargenomen in Nederland en 4x in België. Uitzonderingen waren een vangst op licht op 5 augustus te Dilbeek (W. Troukens) en op 6 september te Amsterdam–Osdorper Bovenpolder.(T. Kaizer).

Résumé

Papillons migrants en Belgique et aux Pays-Bas en 2013

1. ***Colias hyale***. La différence entre *Colias crocea* f. helice et *Colias hyale* n'est pas claire pour tous les collaborateurs. Entre le 18 mai et le 8 novembre 876 ex ont été observés dont 610 au mois d'août

2. ***Colias crocea***. Entre le 6 mai et le 2 décembre plus de 50.000 dont plus de 40.000 en août.

3. ***Danaus plexippus***. Les 12, 26 et 27 août chaque fois un papillon.

4. ***Lampides boeticus***. Entre le 1er et le 16 août et entre le 11 septembre et le 31 octobre un total de 33 papillons, 26 chenilles et 9 œufs. Plus commun près de Gand. Seulement 4 ex. aux Pays-Bas.

5. ***Vanessa atalanta***. Vu tous les mois de l'année. Au total, plus de 36.000 dont près de 18.000 en août.

6. ***Vanessa cardui***. Au total, plus de 21.000 ex dont 2.500 ex. en juillet et 16.000 ex. en août.

7. ***Rhodometra sacraria***. Du 21 juillet au 26 octobre, 73 ex. Parmi ceux-ci 48 ex en octobre. La plupart en Belgique et dans le sud des Pays-Bas.

8. ***Cyclophora pupillaria***. Entre le 18 juillet et le 8 septembre, 6 ex. Tous en Belgique.

9. ***Obstipata nycterosa***. Les 18 et 23 juillet 1 ex. Entre le 25 et le 27 juillet 5 ex. et du 5 septembre au 12 octobre, 26 exemplaires. La plupart en octobre.

10. ***Agrius convolvuli***. Dans toute la Belgique et les Pays-Bas un total de seulement 61 ex. entre le 13 juin et le 26 octobre.

11. ***Acherontia atropos***. Deux ex. morts les 19 et 20 juillet. 1 ex. en août, 9 ex. et une chenille en septembre et octobre.

12. ***Hippotion celerio***. Un ex. à Kessel (province d'Anvers) le 30 octobre.

13. ***Macroglossum stellatarum***. Un ex. en mars. De mi-avril au 23 novembre, plus de 1600 ex. La plupart en août (plus de 400) et septembre (plus de 600).

14. ***Agrotis ipsilon***. Du 15 juin au 29 novembre 642 ex. La plupart de fin août à début septembre.

15. ***Peridroma saucia***. Du 6 septembre au 6 novembre, 16 ex.

16. ***Mythimna vitellina***. Les 4 et 6 octobre, 1 ex.

17. ***Spodoptera exigua***. Le 10 février, 1 ex. sur des poivrons. Le 9 août, 1 ex à la lumière à Ellewoutsdijk (province de Zeeland).

18. ***Heliothis armigera***. Des exemplaires précoces les 9 février et 12 mars. En outre, seulement en Belgique et dans le sud des Pays-Bas. 15 ex. du 5 octobre au 1er novembre.

19. ***Heliothis peltigera***. 1 ex. sur l'île de Vlieland, le 11 juillet.

20. ***Autographa gamma***. Le 19 janvier une chenille sur brocoli. Du 19 avril au 2 décembre plus de 144.000 ex. Une chenille le 29 décembre.

21. ***Utetheisa pulchella***. Entre le 5 et le 12 octobre, 8 ex., tous en Belgique.

22. ***Plutella xylostella***. Le 24 février, une chenille et une chrysalide sur le chou-fleur. Du 25 mars au 14 décembre, 5000 ex. La plupart en juillet et août.

23. ***Nomophila noctuella***. Du 16 avril au 30 octobre plus de 300 ex. la plupart durant la première semaine d'octobre.

24. *Udea ferrugalis*. Du 18 juin au 6 septembre, 64 ex. et du 6 octobre au 7 décembre, 87 ex. Au total donc 153 ex.

25. *Palpita vitrealis*. Deux ex. en juin et 26 ex. du 4 août au 1er novembre.

26. *Loxostege sticticalis*. Le 25 juillet et le 1er août, 1 ex. à Bennekom (Gueldre) et le 1er août, 1 ex. à Wessinghuizen (Groningen).

27. *Antigastra catalaunalis*. Le 6 octobre, 1 ex. à Vosputhoek (Flandre Occidentale).

Abridged version

Migrating Lepidoptera in Belgium and the Netherlands in 2013

1. *Colias hyale*. The difference between *Colias crocea* f. *helice* and *Colias hyale* is not clear for everyone. Between 18 May and 8 November 876 ex. of which 610 in August.

2. *Colias crocea*. Between 6 May and 2 December over 50,000 ex. including over 40,000 in August.

3. *Danaus plexippus*. On 12, 26 and 27 August each a Monarch Butterfly.

4. *Lampides boeticus*. Between 1 and 16 August and between 11 September and 31 October a total of 33 butterflies, 26 caterpillars and 9 eggs, most near Ghent. Only 4 ex. from the Netherlands.

5. *Vanessa atalanta*. Seen every month of the year. In total 36,000. Nearly 18,000 in August.

6. *Vanessa cardui*. In total, more than 21,000 ex. including 2,500 in July and 16,000 specimens in August.

7. *Rhodometra sacraria*. From 21 July to 26 October 73 ex., of these 48 ex. in October. Most in Belgium and southern Netherlands.

8. *Cyclophora puppillaria*. Between 18 July and 8 September 6 ex., all in Belgium.

9. *Nycterosea obstipata*. On 18 and 23 June, 1 ex. Between 25 to 27 July 5 ex. and from 5 September to 12 October 26 ex., most in October.

10. *Agrius convolvuli*. Throughout Belgium and the Netherlands, a total of only 61 ex. between 13 June and 26 October.

11. *Acherontia atropos*. Two dead specimens 19 and July 20. One in August and 9 imago's and a caterpillar in September and October.

12. *Hippotion celerio*. A specimen in Kessel (Antwerp) on 30 October.

13. *Macroglossum stellatarum*. One in March. From mid-April till 23 November more than 1,600 ex., most in August (over 400) and September (over 600).

14. *Agrotis ipsilon*. From 15 June to 29 November 642 ex. Highest daily figures late August – early September.

15. *Peridroma saucia*. Between 6 September and 6 November 16 specimens.

16. *Mythimna vitellina*. On 4 and 6 October 1 ex.

17. *Spodoptera exigua*. 10 February 1 ex. on peppers. 9 August 1 ex. to light in Ellewoutsdijk (province of Zeeland).

18. *Heliothis armigera*. Adventives on 9 February and 12 March. Furthermore, only in Belgium and southern Netherlands 15 ex. between 5 October and 1 November.

19. *Heliothis peltigera*. 1 ex. on the island of Vlieland on 11 July.

20. *Autographa gamma*. On 19 January a caterpillar on broccoli. From 19 April to 2 December more than 144,000 specimens. Another caterpillar on 29 December.

21. *Utetheisa puchella*. Between 5 and 12 October 8 ex., all in Belgium.

22. *Plutella xylostella*. 24 February a caterpillar and a pupa on cauliflower. From 25. March to 14 December 5000 ex., most in July and August.

23. *Nomophia noctuella*. From 16 April to 30 October more than 300 ex., most in the first week of October.

24. *Udea ferrugalis*. From 18 June to 6 September 64 ex. and from 6 October to 7 December 87 ex. Total: 153.

25. *Palpita vitrealis*. Two ex. in June and from 4 August to 1 November 26 ex.

26. *Loxostege sticticalis*. On 25 July and 1 August at Bennekom (province of Gelderland) and on 1 August 1 ex. at Wessinghuizen (Province of Groningen).

27. *Antigastra catalaunalis*. On 6 October 1 ex. in Vosputhoek (province of West Flanders).

Tot slot

Een dankwoord aan: de ruim 100 vaste medewerkers aan het Benelux trekvlinderonderzoek, alle medewerkers aan waarneming.nl, waarnemingen.be, Noctua en Telmee, de heer Willy De Prins voor zijn opbouwende kritiek en initiatief om mij aan te moedigen het trekvlinderonderzoek weer ter hand te nemen, de heer Marcel Gillard voor zijn inzet om ook de Franstaligen bij dit trekvlinderonderzoek te betrekken, de heer Willem Ellis voor het doorsturen van de gegevens van Noctua, de heren Wouter van Reusel en Hisko de Vries voor het doorsturen van de exportlijsten van resp. waarnemingen.be en waarneming.nl.

Een oproep aan alle vlinderliefhebbers om zich aan te melden als medewerker. U ontvangt dan de benodigde informatie en eventueel een digitale overdruk van dit verslag.

Agnathosia mendicella (Lepidoptera: Tineidae), nieuw voor de Belgische fauna

Jan Soors & Tymo S. T. Muus

Samenvatting. Door de eerste auteur werd op 23.vii.2013 één ex. *Agnathosia mendicella* (Denis & Schiffermüller, 1775) gefotografeerd te Chiny (prov. Luxemburg). Dit is de eerste melding voor de Belgische fauna van deze lokale en zeldzame soort. Informatie over de verspreiding en biologie wordt gegeven.

Abstract. *Agnathosia mendicella* (Lepidoptera: Tineidae), new to the Belgian fauna
The first author photographed a single specimen of *Agnathosia mendicella* (Denis & Schiffermüller, 1775) on 23 July 2013 at Chiny (Belgium, province of Luxembourg). This is the first record for the Belgian fauna of this local and rare species. Details on its distribution and biology are presented.

Résumé. *Agnathosia mendicella* (Lepidoptera: Tineidae), espèce nouvelle pour la faune belge
Le premier auteur a photographié un exemplaire d'*Agnathosia mendicella* (Denis & Schiffermüller, 1775) le 23 juillet 2013 à Chiny (Belgique, province du Luxembourg). Il s'agit de la première mention pour la faune belge de cette espèce peu répandue et rare. Des informations sur sa répartition et sa biologie sont données.

Key words: *Agnathosia mendicella* – Meesiinae – Belgium – Faunistics – New record.

Soors J.: Jan Bolstraat 26, B-2800 Mechelen, België. jan.soors@inbo.be

Muus T. S. T.: Hogewal 137, NL-8331 WP Steenwijk, The Netherlands. tst.muus@gmail.com

Inleiding

De familie van de echte motten, Tineidae, is misschien één van de meest typerende families voor de kleine vlinders. Van de 38 soorten in België zijn er onlangs twee soorten nieuw gemeld voor de België: *Infurcitinea ignicomella* (Heydenreich, 1851) en *Nemapogon wolffiella* (Karsholt & Nielsen, 1976). Drie andere soorten, *Triaxomasia caprimulgella* (Stainton, 1851), *Triaxomera fulvimitrella* (Sodoffsky, 1830) en *Monopis imella* (Hübner, 1813), zijn kort geleden herontdekt voor de fauna. Met dank aan de vernieuwde oplettendheid voor deze kleine soorten neemt onze kennis van de soorten in ons land toe. Opnieuw kunnen we een lid van de familie toevoegen aan de checklist. Tijdens een vakantie van de eerste auteur werd een vlinder uit de familie van de Tineidae gefotografeerd op 23 juli 2013 op de oeverwal van de Semois te Chiny (Luxemburg). Eenmaal thuis werd de soort niet teruggevonden op de gebruikelijke websites (Phegea.org & Microlepidoptera.nl), waarna een foto (figuur 1) van het dier op de Facebookpagina van Microlepidoptera.nl werd geplaatst. De tweede auteur determineerde de soort als *Agnathosia mendicella* (Denis & Schiffermüller, 1775) waarna bleek dat de soort nog niet eerder uit België gemeld was.

Tineidae-soorten worden als “echte motten” beschouwd wegens het op het eerste zicht wat saaier uiterlijk en omdat enkele soorten geregeld te vinden zijn in gebouwen. Hierdoor ligt de kennismaking met deze dieren vaak voor de hand. Het grootste deel van de soorten leeft echter buitenshuis en voedt zich –als rups– met dierlijk materiaal, vergaand hout en schimmels. *A. mendicella* kan beschouwd worden als een fungivoor.

Fig. 1. *Agnathosia mendicella* (Denis & Schiffermüller, 1775), Chiny, Semois (Luxemburg), 23.vii.2013 (foto: J. Soors).

Vindplaats en biotoop

Chiny ligt in een bosrijke streek die misschien minder bekend is en minder frequent bezocht wordt door natuurliefhebbers. In de directe omgeving van de vindplaats domineren sparren (*Picea abies*) maar aan de overkant van de Semois en achter de gite is er een gemengd beukenbos en een kapvlakte aanwezig.

Sinds enkele jaren probeert de eerste auteur steeds ook één keer op een geschikte nacht een lichtval te zetten. Regelmatig heeft hij zo enkele zeldzame en/of lokale nachtvlindersoorten gefotografeerd. Voorbeelden hiervan zijn: *Diasemia reticularis* (Linnaeus, 1761), *Meganola strigula* (Denis & Schiffermüller, 1775), *Colostygia olivata* (Denis & Schiffermüller, 1775) en *Eustroma reticulata* (Denis & Schiffermüller, 1775). De laatste twee kwamen op gewone buitenverlichting af.

Het exemplaar van *A. mendicella* werd samen met enkele andere soorten tijdelijk verzameld, terwijl het diertje rondkroop rond een buitenlamp.

Herkenning

De soort heeft een spanwijdte van 10–13 mm en kent een tamelijk karakteristiek uiterlijk. Door het zwart-gele contrast en de lichte onderrand toont zij enige gelijkenis met *Monopis obviella* en *M. crocicapitella*, twee soorten die sterk op elkaar lijken, maar waarvan de franje zwart is bij *M. obviella* en crèmekleurig bij *M. crocicapitella*. In de regel is *A. mendicella* onmiddellijk van deze twee soorten te onderscheiden aan de hand van de brede witte voorrandsvlek op 2/3, met de haakvormige uitstulping naar binnen toe. Vale exemplaren tonen enige gelijkenis met *Triaxomasia caprimulgella*, waarvan de thorax volledig grijs-okerkleurig geschubd is, in tegenstelling tot de zwarte thorax bij *A. mendicella*.

Biologie

Evenals diverse andere soorten uit de subfamilie Meesiinae leeft deze soort op houtzwammen. Ze is uit Finland herhaaldelijk gekweekt uit roze sparrenhoutzwam (*Fomitopsis rosea*) (Komonen & Mutanen 1999) en in Denemarken uit doolhofzwam (*Daedalea quercina*) (Buhl 2001: 34). Diverse auteurs vermelden de soort van houtzwammen (Hanneman 1977: 240, Petersen 1969: 367) zonder specifiek een soort te vermelden. Ook andere opgaven zoals “op houtzwam op *Picea* sp.” (Buhl 2001: 34), “*Polyporus* sp.” (Jelnes 1976: 119) en “houtzwammen op eik of berk” (Nolcken 1881: 479) zijn weinig betekenisvol, hoewel de eerste vermelding hoogstwaarschijnlijk betrekking heeft op de in België mogelijk niet inheemse en extreem zeldzame roze sparrenhoutzwam die, inderdaad, aangetroffen wordt op sparren. De soort leeft met name in de onderzijde van de zwammen, in een langgerekt tubusvormig spinsel in een slanke tunnel van augustus tot in juni (Bengtsson *et al.* 2008: 423, Komonen & Mutanen 1999). Het voorkomen van deze ‘topindicator

voor ongestoorde oerbossen’ (Kotiranta & Niemelä 1996) is nog niet vastgesteld in deze omgeving en er is zelfs geen enkele waarneming van deze houtzwam voor België gepost op waarnemingen.be. De vlinder vliegt van eind juni tot begin augustus, in één generatie. De soort is beduidend schaars en honkvast (Hanneman 1977: 240) en stelt mogelijk hoge eisen aan het voedsel en haar omgeving.

Verspreiding

A. mendicella kent een groot areaal, van Frankrijk, via Georgië tot in China (Gaedike *et al.* 2010: 105). In het zuiden komt zij voor tot Noord-Italië (loc. cit.) en in het noorden op één locatie in het noorden van Denemarken en twee in de Deense provincie Zeeland (Jelnes 1976: 119, Buhl 2001: 34). Verder komt ze voor in het uiterste zuiden van Noorwegen, het zuiden van Zweden (Bengtsson *et al.* 2008: 423), Finland en de Baltische staten (Hanneman 1977: 240). Iets dichterbij is er één exemplaar bekend uit Luxemburg, verzameld door M. Meyer te Op der Fëls, nabij Manternach, op 31 juli 2013, een goeie week na het exemplaar te Chiny. Dit exemplaar bevindt zich in het Musée national d'histoire naturelle du Luxembourg. Ook in Duitsland is de soort recent nog waargenomen. In de meest nabij gelegen deelstaat Saarland is de soort naar Werno (2014) bekend van een aantal plaatsen: 1999 te Perl, 2001 te Oberthal, 2005 te Saarfels en in Türkismühle, 2011 te Merzig en zelfs in 2013 opnieuw, nu te Schattertriesch. Elders zijn vindplaatsen bekend uit de deelstaten Beieren, Baden-Württemberg, Nordrhein-Westfalen (Lepiforum.de 2014), Saksen (Graf *et al.* 2002: 100). Historische vindplaatsen stammen uit o.a. Thüringen en Schleswig-Holstein (Hannemann 1977: 240, Petersen 1961: 81). De soort is uiterst lokaal aanwezig in Europa en zelden talrijk.

Literatuur

- Bengtsson B. Å., Johansson R. & Palmqvist G. 2008. Fjärilar Käkmaler – säckspinnare – Lepidoptera: Micropterigidae – Psychidae. Nationalnyckeln till sveriges flora och fauna. — ArtDatabanken.
- Buhl O. 2013. Danske Småsommerfugle 1927 – 2011. — Online artikel: http://fynskeinsekter.dk/viewpage.php?page_id=13 (laatst bezocht 11 maart 2014).
- Gaedike R., Gomboc S. & Lasan M. 2010. Zur Kenntnis der Tineidae von Slowenien (Lepidoptera). — *Acto entomologica Slovenica* **18**(2): 87–126.
- Graf F., Leutsch H., Nuss M., Stübner A. & Wauer S. 2002. Aktuelle Daten zur Kleinschmetterlingsfauna von Sachsen mit Hinweisen zu anderen Bundesländern Lep. III. — *Entomologische Nachrichten und Berichte* **46**(2): 99–104.
- Hannemann H.-J. 1977. *Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera. 3. Federmotten (Pterophoridae), Gespinstmotten (Yponomeutidae), Echte Motten (Tineidae)*. — VEB Gustav Fischer Verlag, Jena, Die Tierwelt Deutschlands **63**.
- Jelnes J. E. 1976. *Agnothosio propulsotello* (Rebel) (Lepidoptera, Tineidae) ny for Danmark. — *Entomologiske Meddelelser* **44**: 119–120.
- Komonen A. & Mutanen M. 1999. The biology and distribution of *Agnothosio mendicello* Tineidae in Finland. — *Boptria* **24**(4): 201–207.
- Kotiranta H. & Niemelä T. 1996. Threatened polypores in Finland. Uhanalaiset käävät Suomessa. — Suomen Ympäristokeskus, Edita. Helsinki, p. 184.
- Petersen G. 1961. Zur Identität und generischen Stellung von “*Tinea mendicello* Hb.” und “*Tinea piercella* Bent”. (Lepidoptera: Tineidae). — *Notulae Entomologicae* **41**: 80–85.
- Petersen G. 1969. Beiträge zur Insecten-Fauna der DDR: Lepidoptera – Tineidae. — *Beiträge zur Entomologie* **19**: 311–388.

- Nolcken J. H. W. 1881. *Lepidopterologische Fauna von Estland, Livland und Kurland. 2. Abteilung, Microlepidoptera. 2. Heft Tineina.* — Braunschweig, pp. 467-850.
- Werno A. 2014. *Lepidoptera-Atlas 2013. Verbreitungskarten Schmetterlinge (Lepidoptera) im Saarland und Randgebieten.* — <http://www.Delattinia.de/saar-lepi-online/> (laatst bezocht 11 maart 2014).
-

Boekbespreking

Agassiz D. J. L., Beavan S. & Heckford R. J.: *Checklist of the Lepidoptera of the British Isles.*

A4, iv + 206 p. *Handbooks for the identifications of British Insects.* Published for the Royal Entomological Society, 2013, Paperback. 25,- £. (ISBN: 9780901546968).

De eerste auteur wijst in de inleiding op twee belangrijke punten i.v.m. deze checklist: 1) de taxonomische expertise is internationaal geworden en verspreid over vele landen; 2) taxonomische checklists worden meestal door amateurs samengesteld. Tijdens het opstellen van zulke catalogus of lijst is het nodig een compromis te vinden onder de verschillende collega's en co-auteurs zodat een evenwichtig standpunt kan ingenomen worden.

Dit boek is een poging om alle taxonomische wijzigingen en alle nieuwe soorten vastgesteld in Engeland, Schotland, Wales, Ierland en de Kanaaleilanden te verwerken sinds de vorige checklist door Kloet & Hincks (1972). Die vorige lijst werd door generaties lepidopterologen gebruikt en was dringend aan een revisie toe. In de huidige lijst worden 2519 soorten Lepidoptera vermeld, waarvan er 61 reeds uitgestorven zijn in het besproken gebied en waarvan er 174 beschouwd worden als adventief. Een van de redenen waarom namen blijven veranderen wordt o.a. veroorzaakt door de ontwikkeling van nieuwe technologieën, vooral moleculaire, zodat inzichten in de samenstelling van genera en de status van verschillende soorten beter bekend worden. Deze lijst bevat dus het meest moderne overzicht in de samenstelling van de Britse Lepidoptera-fauna waaraan kan gerefereerd worden bij verdere taxonomische studies of ontdekkingen in de verspreidingspatronen van Britse vlinders en motten.

De hogere systematiek, gebruikt in deze checklist, volgt deze in van Nieuwerkerken *et al.* (2011). De status van de soorten (resident, transitory resident, species believed to be extinct, protected, endangered or adventive) is aangepast aan de veranderingen in de loop der tijden. De lijst van 101 pagina's bevat volgende kolommen: 1) soortnummer, 2) soortnummer uit vorige lijsten, 3) soortnaam, ondersoortnaam, synoniemen en hogere categorieën, 4) Engelstalige naam, 5) verspreiding ingedeeld in Engeland, Schotland, Wales, Ierland, Kanaaleilanden, en 6) status van de soort. De originele spelling van de soortnamen wordt behouden, ongeacht de combinatie met een ander genus, dit volgens het voorstel van Sommerer (2002). Er werd zorg gedragen voor een correcte synonymie, want al te veel werden vroeger soortnamen verkeerd gebruikt, omdat verzuimd werd het bestaan van oudere namen te controleren, het liefst begeleid door onderzoek van type-exemplaren.

De eigenlijke checklist wordt gevolgd door een uitgebreide bibliografie en een referentielijst. De layout van de checklist had beter gekund want nu verschijnen b.v. paragraaftitels onderaan de pagina. Verder staan alle namen, ongeacht hun categorie, links uitgelijnd, met uitzondering van de synoniemen; een kleine insprong om het verschil tussen familie-, genus- en soortnamen te tonen, zou wenselijk geweest zijn.

De auteurs zijn zeer bedreven in het optekenen van het voortdurend stijgende aantal adventieve soorten in de Britse Eilanden. Deze soorten staan apart vermeld in Appendix A met de noot dat sommige onder hen wellicht inheems zullen worden en dus verplaatst naar de algemene lijst. Er wordt gepoogd de redenen van dit stijgende aantal adventieven te verklaren al zijn die niet in alle gevallen duidelijk. Appendix B bevat een lijst van twijfelachtige vermeldingen. Achteraan volgen nog een lijst van voorgestelde Engelstalige namen en een alfabetische index van alle in het boek vermelde wetenschappelijke namen.

De auteurs zijn erin geslaagd om een gemakkelijk consulteerbare lijst samen te stellen die toch voldoende informatie bevat om ook de specialist te kunnen boeien. Deze lijst zal een referentiepunt zijn voor vele waarnemingen en publicaties in de nabije toekomst. De checklist kan dan ook aanbevolen worden aan een brede groep van gebruikers die op zoek zijn naar de juiste naam van de Britse Lepidoptera en naar meer info over de verspreiding en het voorkomen van de soorten in de Britse Eilanden.

References

- Kloet G. S. & Hincks W. D. 1972. A check list of British Insects: Lepidoptera. Second Edition. — *Handbooks for the Identification of British Insects* **11**(2): viii + 153 pp.
- Sommerer M. D. 2002. Opinion. To agree or not to agree – the question of gender agreement in the International Code of Zoological Nomenclature. — *Nota lepidopterologica* **25**(2/3): 191–204.
- van Nieuwerkerken E. J., Kaila L., Kitching I. J., Kristensen N. P. *et al.* 2011. Order Lepidoptera Linnaeus, 1758. — In: Zhang Z.-Q. (Ed.) *Animal biodiversity: An outline of higher-level classification and survey of taxonomic richness.* — *Zootaxa* **3148**: 212–221.

Jurate De Prins

Orchesia undulata (Coleoptera: Melandryidae) aan de westrand van Brussel

Willy Troukens

Samenvatting. De auteur bespreekt de vangst van een exemplaar *Orchesia undulata* Kraatz, 1853 aan uitvloeiend sap van een tamme kastanje (*Castanea sativa*) te Vorst (Brussel). Deze kleine kever lijkt talrijker voor te komen in het oosten en zuiden van België.

Abstract. *Orchesia undulata* (Coleoptera: Melandryidae) at the westside of Brussels, Belgium
The author discusses the capture of a specimen of *Orchesia undulata* Kraatz, 1853 on sap, flowing out of a sweet chestnut-tree (*Castanea sativa*) at Vorst (Brussels). This little beetle seems to be more common in the east and the south of Belgium.

Résumé. *Orchesia undulata* (Coleoptera: Melandryidae) à la périphérie ouest de Bruxelles, Belgique
L'auteur discute la capture d'un exemplaire d'*Orchesia undulata* Kraatz, 1853 sur la sève qui s'écoulait de l'écorce d'un châtaignier (*Castanea sativa*) à Forest (Bruxelles). Ce petit coléoptère semble plus commun à l'est et au sud du pays.

Key words : *Orchesia undulata* – Melandryidae – Faunistics – Belgium – Coleoptera.

Troukens, W.: Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht. nicole.sengier@skynet.be

De Melandryidae – vroeger ook wel Serropalpidae genoemd – vormen een vrij kleine keverfamilie. Zij telt wereldwijd ongeveer 70 geslachten en 200 soorten (Keer 1930: 810). In Midden-Europa komen 41 à 44 soorten voor (Harde & Severa 1982: 208), waarvan zowat 15 soorten in België. Aan de westrand van Brussel zijn hiervan sinds 1970 al 3 soorten waargenomen, nl. *Hallomenus binotatus* (Quensel, 1790), *Melandrya caraboides* (Linnaeus, 1760) en *Conopalpus testaceus* (Olivier, 1790). Hieraan werd vroeger al ruim aandacht besteed (Troukens 2005: 23–30, 2009: 127–131). De Melandryidae leven als larve en imago vooral achter losse schors van oude bomen, in boomzwammen, in houtmoolm en uitzonderlijk ook in gezond hout, op bloemen, planten en struiken (Harde & Severa 1982: 208).

Tijdens een prospectietocht in het Dudenpark te Vorst-Brussel ontdekte Remi Guinez op 26.ix.2010 een Melandryidae-soort die wij hier nog niet gezien hadden. Het bleek te gaan om *Orchesia undulata* Kraatz, 1853. Het kevertje werd gevangen aan uitvloeiend sap van een tamme kastanje (*Castanea sativa*). Ondanks ijverig speurwerk werden geen andere exemplaren gevonden.

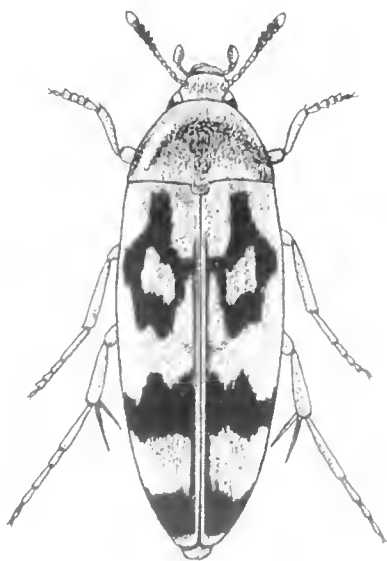

Fig. 1. *Orchesia undulata* Kraatz, 1853.

Orchesia undulata is een slank, langgerekt kevertje van 4 à 5 mm lengte (fig. 1). Kop en het grootste deel van het halsschild bruingeel. Halsschild half cirkelvormig. De dekschilden bruingeel met verheven dekschildnaad en met zwartbruine dwarsbanden: in de voorste helft in de vorm van 2 onregelmatige oogvlekken; in de achterste helft een gekartelde dwarsband en een ongekartelde eindvlek. Sprieten en poten bruingeel. Sprieten snoervormig, 11-ledig en vanaf het 5de sprietlid bruinzwart; bovendien 4 verdikte eindleden. De tarsen van de voor- en middenpoten ongeveer even lang als de schenen. De tarsen van de achterpoten merkkelijk langer dan de schenen; het 1ste tarslid minstens zo lang of iets langer dan de scheen. De schenen van de achterpoten met zeer lange einddoorns waarmee de kevers wel een halve meter van hun belagers kunnen wegspringen (Keer 1930: 813–814). Ook de andere *Orchesia*-soorten laten zich, dankzij hun springvermogen, niet gemakkelijk vangen (Möller *et al.* 2006: 162).

Orchesia undulata is een bewoner van bosgebieden, en te vinden vooral van april tot september. Luc Crevecoeur vond hem meestal op dood hout van eik en beuk (pers. med.). Occasioneel worden nog andere loofhoutsoorten vernoemd: kerselaar (Keer 1930: 814), berk (Möller *et al.* 2006: 162), lijsterbes (Luc Crevecoeur) en tamme kastanje (Remi Guinez).

Orchesia undulata komt vooral voor in West- en Zuid-Europa (Kaszab 1969: 203–204). In België blijkt het een gewone soort te zijn, vooral in het oosten en het zuiden van het land (fig. 2).

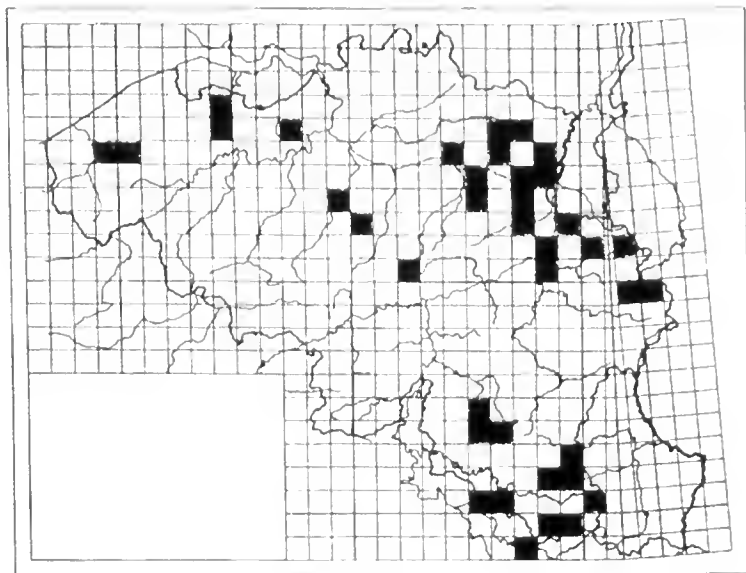

Fig. 2. Vindplaatsen van *Orchesia undulata* Kraatz, 1853 in België.

Dankwoord

Het schrijven van dit artikel was mogelijk dankzij gegevens en informatiebronnen, mij vriendelijk bezorgd door de volgende personen: Guido Bonamie (Nevele), Luc Crevecoeur (Genk), Alain Drumont (KBIN, Brussel), Remi Guinez (Vorst-Brussel), René Pletinck (Hamme) en Hugo Raemdonck (Jette). Hiermee was het mogelijk om het verspreidingskaartje samen te stellen. Hartelijk dank!

Bibliografie

- Harde K. W. & Severa F. 1982. *Thieme's kevergids*. — W. J. Thieme & Cie, Zutphen.
- Kaszab Z. 1969. Serropalpidae (Melandryidae). — In: Freude, Harde & Lohse. *Die Käfer Mitteleuropas*. Band 8. — Goecke & Evers Verlag, Krefeld.
- Keer P. M. 1930. *Calwer keverboek*. — W. J. Thieme & Cie, Zutphen.
- Möller G., Grube R. & Wachmann E. 2006. *Der Fauna Käferführer 1. Käfer im und am Wald*. — Fauna Verlag, Nottuln.
- Troukens W. 2005. Rouwtorren en enkele verwanten aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Tenebrionidae, Alleculidae, Serropalpidae). — *Phegea* 33(1): 23–30.
- Troukens W. 2009. Nieuwe en interessante vondsten aan de westrand van Brussel van Tenebrionidae en Serropalpidae (Coleoptera). — *Phegea* 37(4): 127–131.

Nieuwe vondst van *Cardiophorus vestigialis* (Coleoptera: Elateridae) in België

Hugo Raemdonck

Samenvatting. Op 09.ii.2014 werd een exemplaar van *Cardiophorus vestigialis* Erichson, 1840 aangetroffen te Wellin (prov. Luxemburg). Dit is de vierde waarneming van deze soort in België.

Abstract. New records of *Cardiophorus vestigialis* (Coleoptera: Elateridae) in Belgium
On 09.ii.2014 a specimen of *Cardiophorus vestigialis* Erichson, 1840 was found at Wellin (prov. of Luxembourg). This is the fourth record of this species in Belgium.

Résumé. *Cardiophorus vestigialis* (Coleoptera: Elateridae) en Belgique
Le 09.ii.2014 un exemplaire de *Cardiophorus vestigialis* Erichson, 1840 fut trouvé à Wellin (prov. du Luxembourg). Il s'agit de la quatrième observation de cette espèce en Belgique.

Key words: Belgium – Faunistics – New record – *Cardiophorus vestigialis*.

Raemdonck H.: Walenstraat 41, 1090 Jette (Brussel). hugo.raemdonck@telenet.be

Op 09.ii.2014 ontdekte ik te Wellin (prov. Luxemburg) een exemplaar van *Cardiophorus vestigialis* Erichson, 1840. De kever zat achter schors van een vermolmde den (*Pinus*) (fig.1). Dit kniptorretje is 7,5 mm lang. Kop, sprieten en het bolle halsschild zijn zwart. Dekschilden eveneens zwart maar ook fijn behaard. Poten roodbruin met donkere tarsen. In het werk van Jeuniaux (1996: 55) wordt deze kever vermeld als *Cardiophorus erichsoni* du Buysson, 1901 maar deze naam slaat eerder op een verouderd synoniem (Lohse 1979: 18). *C. vestigialis* behoort met de 10 andere Belgische *Cardiophorus*-soorten tot de onderfamilie der *Cardiophorinae* die gekenmerkt worden door hun hartvormig schildje (Jeuniaux 1996: 55).

Fig. 1. *Cardiophorus vestigialis* Erichson, 1840; Wellin (België, prov. Luxemburg), 09.ii.2014, leg. H.Raemdonck.

C. vestigialis heeft een voorkeur voor biotopen met een zacht microklimaat. De larven ontwikkelen zich in vermolmde boomstompen van eik (*Quercus*) en den (*Pinus*) (Jeuniaux 1996: 60). De imago's kan men in mei-juni aantreffen op bloemen, op zeer jonge eiken en op bloeiende dennen (Keer 1930: 696).

Deze keversoort wordt verspreid aangetroffen van Klein-Azië tot Portugal maar hij is overal zeldzaam. Hij ontbreekt in de Noord-Europese laagvlakte: er zijn nog geen vondsten bekend uit Ierland, Nederland, GH-Luxemburg, Denemarken, Wit-Rusland en de Baltische staten (Cate 2013). In België zijn van deze kniptor slechts 3 vangsten bekend, alle ten zuiden van Samber-en-Maas: Chaudfontaine (prov. Luik) in de 19de eeuw; Sankt-Vith (prov. Luik) in 1939 en Villers-sur-Lesse (prov. Namen) in 1979 (Jeuniaux 1996: 60). Villers-sur-Lesse ligt in de buurt van Wellin – plaats van mijn vangst – wat bewijst dat een lokale populatie van *C. vestigialis* zich hier minstens sinds 1979 heeft weten te handhaven (fig. 2).

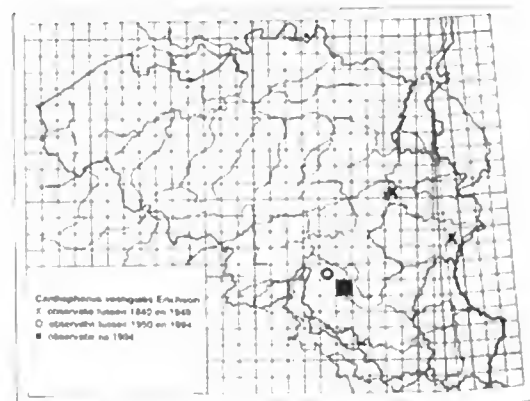

Fig. 2. Vindplaatsen van *Cardiophorus vestigialis* Erichson, 1840 in België.

Mijn dank gaat uit naar Willy Troukens, die me motiveerde om dit artikel te schrijven. Informatie voor dit artikel werd mij vriendelijk bezorgd door Alain Drumont (KBIN, Brussel) en Stefan Kerkhof (KBIN, Brussel) van het Departement Entomologie.

Bibliografie

- Cate P. C. 2013. Coleoptera, Elateridae. – In: Alonso-Zarazaga M. A. & Miguel A. (Eds.), *Fauna Europaea*, 2013 version 2.6.2. — www.fauneur.org [bezoekt 10.ix.2014].
- Jeuniaux C. 1996. *Faune de Belgique. Elatérides (Elateridae)*. — Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.
- Keer P. M. 1930. *Calwer Keverboek*. Band 1. — Thieme & Cie, Zutphen.
- Lohse F. H. 1979. Elateridae. – In: Freude, Harde & Lohse (Eds.), *Die Käfer Mitteleuropas*. Band 6. Goecke & Evers Verlag, Krefeld.